

DE WITTE VIOOL

MARTIN KRUIGNER

Inhoud

Voorwoord.....	3
Proloog.....	5
1. de Ondergrondse Partituur	9
2. de Muziekhistoricus.....	14
3. de Eerste Dans	18
4. het Klooster der Stilte	23
5. de Werking van de Schaduwdans.....	27
6. de Nacht van de Levende Stilte	31
7. de Overlever	36
8. het Vergeten Onderzoek	40
9. de Doden Die Dansen	45
10. Reflex van de Schaduw	49
11. de Getuige uit de Toren.....	53
12. de Stem Onder de Steen.....	56
13. Onder de Eerste Steen.....	61
14. de Ontwaking van het Ritme	65
14. de Eerste Breuklijn.....	69
16. de Tweede Cirkel	73
17. de Derde Cirkel	78
18. na de Laatste Noot.....	83
Epiloog	87

Voorwoord

Er bestaan plaatsen waar stilte niet betekent dat het zwijgen heerst, maar dat iets ouds en onuitgesproken voor een ogenblik zijn adem inhoudt. Ik ben in mijn leven vaak in gebouwen geweest die stuk voor stuk aanspraken deden op geschiedenis, eeuwen, geheimen en vergane glorie, maar geen van die plekken had de eigenaardige dreiging van het vervallen klooster waar de oorsprong van dit verhaal ligt. Het was een plek waar muren leken te herinneren wat mensen vergaten, waar schaduwen bleven hangen op plekken waar geen lichtbron te vinden was, en waar de wind klonk alsof hij iets probeerde te zeggen dat jouw naam droeg.

De wereld die u in dit boek zult betreden is ontstaan uit de geest van een plek die ooit bestond als een droom van duisternis en echo's. Het oude Spookslot van de Efteling vormde de vonk, maar het vuur dat daaruit voortkwam is geheel van dit verhaal.

Toen ik voor het eerst hoorde over de partituur die nooit had mogen bestaan, dacht ik dat ik een mythe zou aantreffen die door de eeuwen heen was opgeblazen, besproken en vervormd door de mensen die hem wilden bezitten of vernietigen. Ik wist niet dat ik terecht zou komen in een wereld waarin muziek niet slechts een kunstvorm was, maar een instrument dat de grens tussen leven en dood kon aanraken. Ik wist niet dat ik getuige zou worden van bewegingen die geen menselijk lichaam ooit vrijwillig zou uitvoeren, of van een melodie die zich vastzette in het bewustzijn alsof zij daar altijd al had gewoond.

De gebeurtenissen die volgden lieten mij begrijpen dat sommige geheimen zich niet laten bezweren door wetenschap, logica of stilte. Er zijn rituelen die niet wachten op toestemming, melodieën die opduiken wanneer hun tijd weer gekomen is, en schaduwen die zich verheffen wanneer mensen te dicht bij de verborgen waarheid komen. De Danza dell'Ombra was zo'n waarheid, een echo uit een tijd waarin dans en dood partners waren in een duistere choreografie die nooit bedoeld was om opnieuw uitgevoerd te worden.

Toch gebeurde het.

Het begon met een vondst.

En het eindigde met iets dat zich moeilijk laat beschrijven zonder de woorden te wantrouwen die ik nu opschrijf.

Dit boek is geen verslag van feiten, hoewel veel ervan is gebaseerd op wat eerlijk werd waargenomen door hen die het niet zouden hebben overleefd zonder hun verstand op het spel te zetten. Het is ook geen waarschuwing, omdat waarschuwingen slechts zin hebben wanneer iemand bereid is erop te letten. Het is eerder een getuigenis van de dingen die wij niet willen begrijpen en toch niet kunnen negeren, van de krachten die ontwaken wanneer mensen in het donker stappen zonder te beseffen dat het donker al naar hen kijkt.

Dit verhaal is ontstaan uit fragmenten, interviews, dagboeknotities, gevonden opnames en herinneringen die niet altijd betrouwbaar zijn, maar samen één waarheid vormen: sommige melodieën zwijgen niet, zelfs niet wanneer de laatste noot gespeeld is. En sommige dansen eindigen niet, zelfs niet wanneer de laatste danser gevallen is.

Ik bied u dit verhaal aan met het volste besef dat u wellicht niet zult geloven wat u leest. Dat hoeft ook niet. De waarheid laat zich niet vangen door geloof, maar door aanwezigheid. U bevindt zich nu aan de rand van een wereld die zich opent wanneer u de eerste bladzijde omslaat.

Als u verder gaat, zult u merken dat de stilte in de kamer verandert.

Dat is normaal.

Dat is hoe het begint.

Proloog

De nacht drukte zich als een vochtige, levende huid tegen de muren van het verlaten kloostercomplex dat diep in het moerasgebied wegzakte alsof de aarde zelf probeerde te verbergen wat binnenin lag. De lucht hing zwaar en onwelriekend boven de verzonken fundamenteën, en het was moeilijk te zeggen of de nevel die zich tussen de bomen wrong uit water bestond of uit eeuwenoude adem die eindelijk was ontsnapt uit de catacomben. Boven het geheel stond de toren als een zwart silhouet tegen de hemel, zijn gebarsten klokkengaten als open monden die nooit hadden leren fluisteren maar wel hadden leren luisteren.

Joost Fantelbine stond vlak bij de ingang van de keldertrap, zijn zaklamp trillend in zijn hand terwijl de bundel licht danste over het half ingestorte metselwerk. Hij was vaker in archieven geweest die door de geschiedenis waren opgegeten, maar dit was de eerste keer dat een deel van hem geloofde dat hij hier beter niet had kunnen komen. Toch was hij gekomen, gedreven door de vondst die hem eerder die ochtend zo onverwachts had bereikt. Een houten kist, verzegeld met was die nog de afdruk droeg van een zegelring die niemand in zijn archieven kon herleiden tot een bekende orde. De kist had in een afgesloten nis gelegen, achter een verrot luik dat niet toevallig verborgen was maar doelbewust onzichtbaar gemaakt.

De zaklamp gleed langs de keldertrap en raakte even iets wat leek op een afdruk van vingers in de muur. De steen was op vijf plaatsen ingedeukt alsof iemand met brute kracht had geprobeerd zich daar vast te klampen. Joost voelde een huivering door zich heen trekken, maar hij dwong zichzelf naar beneden te gaan. De lucht werd kouder, zwaarder en doordrongen van een geur die niets weg had van vocht. Het was een geur die herinnerde aan verbrand hout, oude wierook en iets wat geen naam mocht hebben.

Onderaan de trap stond de kist op hem te wachten, precies op de plek waar hij haar had achtergelaten. Het deksel stond nog steeds open. De partituur lag binnenin, de perkamenten bladen verkleurd alsof ze

eeuwenlang te dicht bij vuur hadden gelegen. Toch was de inkt scherp en helder, alsof iemand ze gisteren nog had geschreven. Terwijl Joost zijn handschoenen aantrok en voorzichtig de bovenste bladzijde optilde, merkte hij dat zijn adem even stokte. De lijnen op de pagina vormden muziek, maar niet op een manier die hij ooit eerder had gezien. De noten volgden patronen die bijna onmenselijk waren, alsof een hand zonder botten en spieren ze had getekend.

Hij hoorde boven zich een zacht geluid dat te veel weg had van schuivende voeten. Toen hij opkeek, zag hij dat de opening van de trap zwart was, alsof het licht de moed had verloren om de ruimte te vullen. Hij voelde zijn hartslag in zijn keel kloppen, maar zijn nieuwsgierigheid won het van zijn angst. Hij sloeg de bladzijde om en daar zag hij de tekeningen. Geen illustraties, maar schetsen van bewegingen die leken te draaien, te wervelen en zich om zichzelf heen te vouwen. Het waren danspassen, maar niet voor menselijke ledematen. Het waren posities die geen lichaam kon volhouden zonder te breken.

Het licht in de kelder begon te trillen. Joost keek naar zijn zaklamp en zag dat de bundel niet zwakker werd maar zich leek te verplaatsen zonder dat zijn hand meebewoog. De partituur ritselde alsof er een windvlaag langs de bladen streek, terwijl de lucht rondom hem volledig stil was. Toen hoorde hij een geluid dat niet thuishoorde in een kelder van steen. Een viool. Een enkele, ijle toon die zo zuiver was dat het leek alsof het geluid niet werd voortgebracht door snaren maar door lucht die door glas werd gedrukt.

Joost keek op en zijn blik werd gevangen door de donkerte aan de andere kant van de ruimte. In het half duister zag hij iets bewegen. Eerst dacht hij aan een menselijk silhouet, maar toen de figuur iets naar voren kantelde, merkte hij dat het lichaam niet op de grond rustte. Het zweefde, alsof het aan draden hing die niet zichtbaar waren. De viooltoon werd langer, scherper, pijnlijker voor zijn oren. Joost voelde iets in zijn borst trekken, alsof zijn ribben wilden uitzetten tegen zijn wil in.

Toen hij weer op de partituur keek, merkte hij dat zijn vingers bewogen. Eerst zacht, daarna ritmisch. Zijn lichaam reageerde op een manier die hij niet kon verklaren. Zijn knieën draaiden licht naar buiten, zijn schouders trokken zich scheef naar achteren en zijn rug maakte een vreemde boog die hij onmogelijk vrijwillig had kunnen aannemen. Het was alsof iets zijn spieren greep en ze dwingend in beweging zette. Joost wilde schreeuwen, maar zijn kaak verstrakte. Hij probeerde los te komen van de onzichtbare kracht die zijn lichaam stuurde, maar hoe meer hij zich verzette, hoe meer zijn botten kraakten in een tempo dat niet het zijne was.

De viool zweeg even, slechts voor een ademlang, en in dat moment hoorde hij boven zich een klokslag die niet uit het heden leek te komen. Het geluid was zwaar, diep en vol van iets wat leek op eeuwige vermoeidheid. Joost' lichaam schokte naar voren in een beweging die niet meer menselijk was. Zijn schouder ontwrichtte zich met een dof geluid en toch bleef hij dansen, gestuurd door een ritme dat hij niet kende maar dat hem volledig bezat.

De laatste gedachte die hij had voordat zijn lichaam brak als een marionet waarvan de touwen ineens losschieten, was niet die van angst. Het was de bizarre overtuiging dat hij niet de eerste was die hier zo had bewogen. En dat hij zeker niet de laatste zou zijn.

Boven hem, ergens in de duisternis, zette de viool opnieuw een toon in. En de stilte in het klooster hield, voor even, zijn adem in.

1. de Ondergrondse Partituur

Henny Vrentine stond in de kille ochtendlucht terwijl zijn adem in smalle wolkjes naar de hemel steeg en langzaam oploste in het grijsig blauw dat boven de oude bomen hing. Het soort lucht waarin geluid zich vreemd gedraagt, alsof het trager reist en zwaarder lijkt dan anders, alsof elk woord dat men uitspreekt in het midden blijft hangen, weifelend of het wel verder moet. Hij had al vroeg in de ochtend een telefoontje gekregen dat iemand van de academische kring die zich bezighield met middeleeuwse muzikale rituelen zich in geen jaren meer zo gejaagd had getoond. Dat alleen al was reden om direct in zijn auto te stappen en naar het kloosterterrein te rijden waar de archivaris Joost Fantelbine aan het werk was geweest. Het was een plek die nooit neutraliteit had gekend, een plek waar zelfs de meest sceptische mensen niet graag alleen waren. De muren leken herinneringen te dragen die niet meer in levende geesten bestonden, het bos leek hier ouder dan de tijd en het moeras rondom het vervallen gebouw rook naar aarde die al te veel geheimen had opgenomen.

Hij liep het binnenplein op, waar het ochtendlicht de eerste contouren van het klooster zichtbaar maakte. De stenen waren verweerd en verzadigd met mos dat zich als een oude ziekte tegen de muren had gehecht. De ramen waren gevuld met glas-in-lood dat meer gebarsten dan intact was, maar toch kleurden de scherven het licht dat naar buiten viel in tinten die deden denken aan smaragd en roest. Op sommige plaatsen had de natuur het gebouw opnieuw in bezit genomen. Wortels wrongen zich langs de bogen, takken groeiden door spleten die ooit ramen hadden verborgen en de geur van vochtige aarde maakte het geheel zwaar en dreigend.

Inspecteur Jans Hendrik stond bij de ingang van de oude keldertrap die naar de archiefruimte leidde. Zijn handen rustten in de zakken van zijn jas en zijn blik was strak op Henny gericht, alsof hij hoopte dat dit bezoek een verklaring zou opleveren die hem in staat zou stellen de puzzel te ordenen die hij binnen had aangetroffen. Hendrik had altijd een manier gehad om emoties te verbergen achter een nuchtere

houding, maar zijn ogen verrieden dat hij meer had gezien dan hij had willen zien.

Henny liep naar hem toe, liet zijn adem even ontsnappen en keek toen naar de donkere opening van de trap die in het niets verdween. De kille lucht die daaruit opsteeg leek haast een eigen geur te dragen, een mengeling van schimmel, eeuwenoud papier en iets wat te dicht bij verbrand hout lag om toevallig te zijn.

“Het is beneden?” vroeg Henny met een lage stem die hij nauwelijks herkende, alsof zijn woorden zelf huiverden.

Hendrik knikte langzaam. “Ik moet je waarschuwen,” zei hij. “Dit is niet zoals de zaken waar jij meestal bij wordt geroepen. Het is niet elegant, het is niet klinisch, het is... iets anders. Joost ligt daar beneden, maar het lijkt alsof hij niet simpelweg is gestorven. Het lijkt alsof iets hem in een houding heeft gedwongen die geen mens vrijwillig zou aannemen.”

Henny voelde een golf van onrust door zich heen trekken. Hij had in zijn carrière veel gezien dat niet thuishoorde in academische archieven, maar deze woorden hadden een gewicht dat verder ging dan forensische vreemde toevalligheden. Hij knikte en zette voet op de eerste trede. De trap kraakte alsof de stenen elk moment konden breken en zijn aanwezigheid wilden afwijzen.

Beneden in de kelder was het licht zwak. Hendrik had een paar lampen laten zetten, maar ze leken te worden opgeslokt door de ruimte. Het was alsof het duister geen afwezigheid van licht was, maar een ademend wezen dat het licht opslopte, verteerde en alleen flauwe restjes teruggaf. Henny's blik gleed langs de steen die tegen de muur stond, langs het omgevallen rek waarop oude documenten verspreid lagen en langs de vloer waar een vreemd patroon in het stof zichtbaar was. Het was bijna alsof iemand met de voet cirkels had getrokken, maar de lijnen waren te strak, te perfect rond, alsof een passer was gebruikt.

Joost lag verderop, in een hoek waar de muur uit elkaar was gebarsten. Henny bleef eerst op enkele meters afstand staan, omdat hij moest begrijpen wat zijn ogen zagen voordat zijn geest het zou verdragen. Het lichaam van Joost was verwrongen in een positie die herinnerde aan een danser midden in een beweging die nooit voltooid werd. Zijn schouders stonden onnatuurlijk ver naar achteren, zijn borstkas leek hoger getrokken dan mogelijk was en zijn knieën waren gebogen in een stand die elk gewricht in het menselijk lichaam tegensprak. Zijn nek hing scheef, maar niet als van iemand die in een val was beland. Het was een houding die te veel leek op een pose, alsof iemand hem had neergezet zoals hij had moeten eindigen.

Henny knielde naast hem, raakte de koude lucht boven het lichaam aan en voelde de rilling die onvermijdelijk kwam. “Dit was geen val,” zei hij zacht.

“Dat zag ik ook,” zei Hendrik. “Ik heb genoeg moordzaken gezien. Dit is iets anders. Zijn spieren houden hem nog steeds in deze positie. Alsof zijn lichaam niet kon stoppen met bewegen, maar zijn skelet wel.”

Henny keek verder rond. De kist stond open, precies zoals in het verslag had gestaan. Binnenin lag de partituur. De bladen leken te pulseren onder het licht, alsof de inkt net was aangebracht. En daar, op het tweede blad, zag Henny de tekeningen van de danspassen. Een golf van herkenning trok door hem heen. Niet dat hij deze dans ooit had gezien, maar hij kende de patronen, de manier waarop lijnen elkaar kruisten, de vreemde, bijna levende beweging die de notatie suggereerde. Het was eeuwenoud, maar het leek nieuw, alsof het zich aanpaste aan het oog dat het las.

Hij pakte voorzichtig het blad op. Zijn vingers trilden, maar hij dwong zich tot kalmte. De lijnen bewogen niet, maar het voelde alsof ze dat wel deden. Alsof de beweging al in zijn spieren zat nog voor hij de beweging begreep.

Toen hoorde hij iets. Een zacht krassen. Alsof iets onder steen bewoog. Hij richtte zijn aandacht naar de muur naast hem. Hendrik stapte dichterbij, maar zeiden niets. Beiden luisterden.

Het geluid kwam opnieuw. Dof, diep, alsof iemand met vlakke hand tegen de achterkant van de muur sloeg.

“Wat is dat?” vroeg Hendrik.

Henny keek naar de stenen vloer en zijn maag kromp samen. Hij zag het nu. De rand van een zware deksteen, verplaatst ooit door mensenhanden die hier duidelijk iets hadden willen afsluiten. Aan de binnenrand zaten sporen. Donkere vegen. Krassen. Diepe groeven getrokken door vingers die hadden geprobeerd zich eruit te werken.

“Er lag iemand onder,” fluisterde Henny. “En hij heeft geprobeerd eruit te komen.”

Hendrik keek hem aan met ogen die even alle nuchterheid verloren. “Maar hij is er niet uitgekomen.”

Henny knikte. “Nee. En dit hier,” zei hij, terwijl hij naar Joost’ lichaam wees, “is het werk van iemand die niet wilde dat er iets gevonden werd. Joost heeft iets geraakt wat nooit bedoeld was om opnieuw ontdekt te worden.”

Een plotselinge tochtvlaag dreef door de kelder. De lampen flakkerden. Henny keek naar de kist en zag dat de partituur zacht bewoog, alsof een hand er net langs had gestreken. Hij voelde de lucht veranderen, alsof een oud ritme zich in de stenen begon te nestelen.

En toen, van heel ver, vanuit de diepte van de catacomben, klonk een enkele, ijle viooltoon.

Niet luid.

Niet duidelijk.

Maar precies genoeg om beide mannen te laten verstijven.

Joost lag nog steeds op de vloer, in die onnatuurlijke houding. De partituur lag open. En ergens in de donkerte klonk muziek die niemand had moeten horen.

2. de Muziekhistoricus

Henny Vrentine zat aan de rand van de houten tafel die dienstdeed als tijdelijke werkplek in een van de bijgebouwen van het kloostercomplex, een ruimte die ooit een slaapvertrek was geweest voor novicen die hun dagen hadden gevuld met stil gebed en fysieke arbeid. De kamer rook naar oud papier, naar vocht dat door de muren kroop, naar de adem van een gebouw dat iets had meegemaakt wat het nooit meer zou vergeten. Terwijl hij zijn notities herschikte, merkte hij dat zijn handen trilden, niet hevig, maar met een subtiele nervositeit die hem verried hoe diep de gebeurtenissen in de kelder zich in hem hadden vastgezet. De partituur die Joost had gevonden lag naast hem op de tafel, zorgvuldig opgeborgen in een luchtdichte zak die hij in zijn tas had meegebracht, alsof het niet slechts een object was maar een entiteit die hij niet zonder controle dichtbij zich durfde te houden.

Deze ochtend had hij geprobeerd de slaap van zich af te zetten, maar elke keer wanneer hij zijn ogen sloot, zag hij opnieuw de onnatuurlijke houding van Joost' lichaam. Hij zag opnieuw de cirkels in het stof, de krassen onder de zware steen waarin iemand zijn nagels had versleten terwijl hij tevergeefs naar boven drukte. En telkens wanneer hij die beelden zag, hoorde hij die ene viooltoon die door de kelder had gestroomd als een ademtucht van een wezen dat eeuwenlang had geslapen en nu opnieuw ontwaakte. Hij had geprobeerd het rationeel te verklaren, zoals hij dat altijd deed. Een verwaaïing. Een echo. Een toevallige resonantie van wind door steen. Maar het was geen wind geweest en het was geen echo. Het was muziek geweest. Puur, helder en volkomen uit zijn tijd.

Hij legde zijn hand op zijn voorhoofd en ademde langzaam in, alsof hij probeerde zijn gedachten te ordenen voordat hij zou verdrinken in het gewicht van wat hij had gezien. Inspecteur Hendrik stond bij het raam, de armen losjes gekruist, zijn zware ademhaling zichtbaar in de koude ochtendlucht die door de gebarsten glaslaag naar binnen sijpelde. Hij keek niet naar Henny, maar naar buiten, alsof hij hoopte dat er iets zou gebeuren dat de wereld weer begrijpelijker zou maken. Toen Henny eindelijk sprak, klonk zijn stem alsof iemand anders hem had gevormd.

“Je hebt gezien hoe hij lag,” zei Henny. “Je hebt zelf gezien dat zijn lichaam niet zomaar gevallen is. Het was alsof... alsof hij geleid werd.”

Hendrik draaide zich langzaam om en keek hem aan met een blik die iets van vermoeidheid en verzet bevatte. “Ik heb gezien wat ik heb gezien. En ik probeer nog steeds te begrijpen hoe het mogelijk is. Ik wil geloven dat er een logische verklaring bestaat. Er moet een verklaring zijn, Henny. Spieren verkrampen niet op die manier. Botten breken niet zo netjes in patronen. En toch lag hij daar, alsof iemand hem in die houding had gezet. Wat suggereer jij precies?”

Henny keek naar de tas waarin de partituur lag. “Ik suggereer niets,” zei hij langzaam. “Maar ik weet wat ik hoorde. En ik weet wat ik voelde toen ik dat blad aanraakte. Dit is geen gewone muziek. Dit is iets dat bedoeld was om uitgevoerd te worden en tegelijkertijd nooit bedoeld was om te bestaan.” Hij stond op en opende de tas. “Dit is geen werk van een componist. Dit is een ritueel. Een code. Een instructie voor beweging, niet alleen voor de geest, maar voor het hele lichaam.”

Hij haalde de zak eruit en legde de partituur voorzichtig op tafel. De bladen waren koud, alsof het papier zelf niet meer leefde, maar iets vasthield dat een leven had gekend dat het niet wilde delen. Hij wees op een reeks noten die op een bijzondere manier boven en onder elkaar stonden, te geconcentreerd en te afwijkend van conventionele middeleeuwse notatie om toevallig te zijn. “Zie je dit? Dit is geen muziek die bedoeld is om gespeeld te worden door een muzikensemble. Dit is een reeks stijgende en dalende intervallen die specifiek een fysieke reactie uitlokken. Het is een structuur die iets in het menselijk lichaam triggert.”

Hendrik keek naar het blad met een mengeling van nieuwsgierigheid en gezonde scepsis. “Je bedoelt iets neurologisch?”

Henny knikte langzaam. “Of iets dat verder gaat dan neurologisch. Er is een grensgebied tussen ritme en motoriek dat veel mensen onderschatten. Ritme is niet alleen een auditieve ervaring. Het is iets dat zich vastbijt in de zenuwbanen en het lichaam laat reageren voordat je

geest begrijpt wat er gebeurt. Er zijn rituelen geweest waarin dans en muziek samensmolten tot gevaarlijke praktijken. Maar nooit heb ik een partituur gezien die op deze manier beweging afdwingt. Alsof het niet geschreven is voor een mens, maar voor een lichaam zonder wil.”

Hij pakte het blad op en voelde opnieuw een zachte trilling door zijn vingertoppen trekken. Het was geen koude rilling, maar iets dat leek op een bijna onmerkbaar impuls, alsof het papier onder zijn huid wilde kruipen. Hij legde het snel neer, alsof hij bang was dat het een tweede reactie zou uitlokken.

Op dat moment ging de deur van het vertrek langzaam open. Een man stapte binnen, gehuld in een zware jas en zichtbaar gespannen. Zijn donkere haar hing in natte lokken langs zijn gezicht en zijn ogen stonden wijd open, alsof hij iets had gezien dat hij niet kon plaatsen. Hij hield zijn handen dicht tegen zijn lichaam alsof hij ze wilde beschermen tegen iets wat niet meer aanwezig was.

“U bent Henny Vrentine?” vroeg hij, maar zijn stem klonk alsof hij bang was het antwoord te horen.

Henny trok een stoel voor hem naar voren. “Ik ben Henny. Wie bent u?”

De man aarzelde even, alsof zijn naam iets was wat hij liever niet meer hardop uitsprak. “Mijn naam is Jan Strensz,” zei hij uiteindelijk. “En ik ben hier omdat ik weet wat dit is. Ik weet wat hier is gebeurd. En ik weet wat er gaat gebeuren als jullie doorgaan met dit onderzoek.”

Hendrik keek scherp op. “Hoezo? Wat weet u precies?”

Jan liep naar de tafel en keek naar de partituur met een blik die evenveel pijn als herkenning bevatte. “Dit is niet zomaar een stuk. Dit is een fragment van de Danza dell’Ombra. Ik heb deze muziek gezien. Ik heb hem gehoord. Ik heb hem gedanst.” Zijn stem zakte tot een flinterdunne fluistering. “En ik ben de enige van mijn groep die het heeft overleefd.”

Henny voelde een golf van koude lucht door de kamer trekken, alsof iemand het raam had geopend, terwijl het glas nog steeds intact was. “U moet ons alles vertellen,” zei hij zacht.

Jan knikte. “Ik zal vertellen wat ik weet. Maar eerst moet u begrijpen dat dit ritueel niet opnieuw uitgevoerd mag worden. Deze dans is geen choreografie. Het is een binding. Een sleutel. Een uitnodiging voor iets wat zich voedt met beweging. Ik heb de schaduwen gezien die zich losmaakten van de dansers. Ik heb het gezien wanneer de muziek te ver doorging. En ik heb gezien wat er gebeurde met degenen die de finale van het ritueel bereikten.”

Henny keek hem strak aan. “En wat gebeurde er dan?”

Jan slikte, keek naar het raam en meteen kreeg Henny het gevoel dat hij naar iets keek wat alleen hij zag.

“Ze kwamen niet terug,” zei Jan. “Ze gingen een stap te ver. En toen dansten ze verder, maar niet meer in deze wereld.”

De woorden vielen als stenen in de kamer. Hendrik wilde iets zeggen, maar de lampen in de kamer flakkerden even. Een rilling trok door de ruimte, alsof een zacht ritme zich weer aan de muren hechtte. Henny keek naar de partituur en zag dat een blad dat net nog stil had gelegen, heel langzaam bewoog.

Heel even, amper merkbaar, maar genoeg.

3. de Eerste Dans

Het bos rondom het klooster leek die middag dichter te zijn geworden, alsof de bomen zich naar elkaar toe hadden gebogen in een poging het licht tegen te houden en de wereld te beschermen tegen wat daarbinnen lag te sluimeren. De lucht was zwaar en dof, vol met een geur die deed denken aan vochtige aarde, rottende bladeren en de vroegste schimmels van de herfst, hoewel het nog geen herfst was. Henny zat naast inspecteur Hendrik in de auto terwijl ze over de smalle weg reden die naar een afgelegen boerderij leidde. Er was een nieuwe melding binnengekomen, een ontdekking die volgens de patrouille die ter plaatse was geweest veel weg had van wat zij die ochtend in het klooster hadden gezien. Henny wist nog niet of hij bang moest zijn of opgelucht dat hij niet langer de enige was die getuige was geweest van iets dat eenvoudigweg niet in de categorie van het verklaarbare viel.

Jan Strensz zat op de achterbank. Zijn handen waren ineengevouwen alsof hij ze bij elkaar moest houden om te voorkomen dat ze begonnen te trillen. Zijn ogen waren rood omrand, niet van vermoeidheid alleen, maar van herinneringen die zich als splinters onder de huid hadden vastgezet. Hij keek naar buiten alsof de bomen hem wilden waarschuwen of juist wilden verzwelgen zodra hij zijn aandacht liet verslappen. Alles aan hem straalde een gespannen ontwijking uit, alsof hij voortdurend berekende hoe ver hij verwijderd was van een uitgang die niet bestond.

“Deze boerderij,” begon Hendrik zonder zijn blik van de weg af te wenden, “is sinds een paar maanden verlaten. Het eigendom is in handen van een familie die hem wil verkopen, maar niemand wil het kopen. Het schijnt dat lokale bewoners er vreemde geluiden hebben gehoord. Fluisteringen. Gekras. Bewegingen tijdens nachten waarin niemand buiten hoorde te zijn. Ik dacht altijd dat dat praatjes waren voor een kampvuur, maar nu...”

Hij liet de zin open. Er waren teveel mogelijkheden voor afmaking.

Toen ze aankwamen, werd Henny overvallen door de stilte die als een dikke laag op het erf lag. De boerderij leek niet slechts verlaten, maar opgegeven, alsof het huis zelf had besloten geen mens meer toe te laten. De voordeur hing scheef in de sponningen, alsof iemand of iets met genoeg kracht van binnenuit had geduwd. Het dak was ingezakt op een manier die deed denken aan een gewonde rug, krom en kwetsbaar. Hendrik stapte uit en voelde aan de deurpost. Het hout was koud, kouder dan de lucht, alsof er in het huis geen warmte bestond, zelfs niet de natuurlijke warmte van een afgesloten ruimte.

Binnen rook de lucht muf en gevangen. Er was nauwelijks meubilair meer aanwezig. De houten vloer was bedekt met een dunne laag stof, maar het stof lag niet gelijkmatig verspreid. Er waren gedeelten waar het weggewalst was, als door voetstappen of door iets anders dat zich razendsnel had bewogen. Henny liep voorzichtiger dan hij gewend was. Zijn schoenen kraakten zacht en elke beweging die hij maakte leek te weerklinken in een ruimte die groter leek dan ze werkelijk was.

De patrouilleagent die hen had gebeld stond bij de open deur van een zijkamer en wenkte hen zonder iets te zeggen. Zijn gezicht was bleek, zijn lippen strak op elkaar gedrukt. Hendrik stapte als eerste naar binnen. Henny volgde en toen hij zag wat er op de muren te zien was, voelde hij zijn hartslag onrustig versnellen.

Op elke muur waren sporen zichtbaar van roet. Geen vegen, geen willekeurige smetten, maar silhouetten. Dansende silhouetten. Figuren van mensen in beweging, maar de bewegingen waren onmenselijk scherp. Armen die achterwaarts uitdraaiden in hoeken die geen schoudergewricht kon toelaten, ruggen die in bogen kronkelden die enkel in doodstrijd mogelijk waren. De silhouetten stonden stil, maar toch leken ze te trillen wanneer je je ogen er maar een fractie van een seconde te lang op liet rusten.

Henny liep dichterbij en raakte met handschoen de rand van een silhouet aan. Het roet was dikker dan hij verwachtte, korrelig en koud. Maar iets eraan klopte niet. “Dit is geen roet,” zei hij. “Het lijkt op roet.

Het heeft die kleur en dat oppervlak. Maar roet zou vegen als je het aanraakt. Dit... dit is meer een afdruk. Een soort residu.”

Jan kwam naar voren en keek vluchtig naar de muur voordat hij zijn blik snel weer afwendde. “Dit zijn geen sporen van handen. Dit zijn sporen van schaduwen.” Zijn stem was gedempt, alsof hij bang was dat het huis zelf meeluisterde. “Wanneer de dans begint en iemand te ver gaat, laat zijn schaduw hem los. Wat je hier ziet zijn schaduwen die geen lichaam meer hadden om aan vast te zitten.”

Hendrik bleef stil, maar de spanning in zijn kaken verraadden dat hij de woorden van Jan niet zomaar kon wegwuiven. “Schaduwen die loskomen?” zei hij uiteindelijk, alsof hij de woorden zorgvuldig herkauwde en hoopte dat ze minder betekenis zouden hebben wanneer hij ze zelf uitsprak.

Jan knikte. “Ik heb het gezien. Het gebeurt wanneer het ritueel verkeerd wordt uitgevoerd. Wanneer de muziek te diep in de zenuwen van een danser dringt. De schaduw breekt los, wordt een echo van beweging en sterft pas wanneer hij uitgeput is. Het achterlaat... dit.”

Henny liep traag door de kamer en bewonderde de patronen die de schaduwen hadden gevormd. Hij kon het nauwelijks geloven, maar toch voelde hij dat de woorden van Jan een vreemd soort waarheid droegen. De posities van de silhouetten op de muren waren exact dezelfde als sommige passen in de partituur. Hij zag ze voor zich, de vloeiende doch onnatuurlijke bewegingen die leken op een dodelijke wals.

“Er is nog iets,” zei de patrouilleagent achter hen met een stem die op elk moment kon breken. “Onder het huis.”

Hendrik draaide zich om. “Wat bedoel je?”

De agent knielde neer en trok aan een houten luik in de vloer dat met veel moeite open ging. De lucht die uit de ruimte daaronder naar boven steeg was zwaar, muf en koud. Te koud. Henny voelde zijn hartslag

versnellen. Hendrik haalde zijn zaklamp tevoorschijn en scheen naar beneden.

Beneden was een smalle kelderruimte. De muren waren nat, de vloer ongelijk, alsof eeuwen van trillingen en bewegingen hier iets hadden verstoord dat nooit had mogen bewegen. In het midden van de ruimte lag een steen. Een enorme, vlakke grafsteen die scheef was verschoven. En onder de steengrens zag Henny iets wat hem direct naar adem deed happen.

Een hand.

Of beter gezegd: de resten van een hand. De botten waren versplinterd, maar de vingers waren nog steeds in dezelfde houding als iemand die met al zijn kracht had geduwd. De steen was van binnenuit bekrast, diepe groeven die leken op de laatste wanhopige pogingen van iemand die levend onder de grond was gelegd.

Henny kroop naar voren en keek verder. Hij zag het bovenlichaam van een man die daar had gelegen, zijn ribbenkast verwrongen, zijn kaak opengesperd alsof hij zijn laatste adem had opgesloten in een schreeuw die nooit naar buiten was gekomen. Hendrik keek naar het lichaam en voelde onmiddellijk dat dit niet zomaar iemand was geweest die levend begraven was. Dit was iemand die had geprobeerd te dansen onder de steen, want zijn armen en schouders stonden in een stand die onmogelijk was voor iemand die enkel naar boven wilde duwen.

“Hij heeft bewogen,” fluisterde Jan achter hen. “Hij heeft het ritueel geprobeerd. Hij heeft geprobeerd zich eruit te dansen.”

Het laatste woord hing in de lucht als een koude adem.

Henny keek opnieuw naar de muur van de bovenkamer. De silhouetten. De schaduwen die waren losgekomen. En toen naar het lichaam onder de steen.

Hij voelde het nu, diezelfde trilling als in de kelder van het klooster. Niet alleen in zijn vingers, maar ergens dieper, als een ritme dat zich door zijn borstkas wrong en een eigen tempo aannam.

Op dat moment, precies wanneer Hendrik wilde spreken, klonk er vanuit de hoeken van het huis een zacht geritsel. Niet alsof er iets liep, maar alsof de muren zelf weer bewogen. Alsof een oude ademhaling zich opnieuw vulde.

En toen, van boven, een geluid dat hen alle drie verstijfde.

Een zachte toon.

Een enkele, ijle noot.

Een viool, precies zoals in de kelder.

Maar deze keer klonk het niet op afstand.

Deze toon klonk alsof hij recht boven hen werd gespeeld, in de kamer waar de schaduwfiguren zaten.

4. het Klooster der Stille

Het klooster lag in de late namiddag als een slapend wezen tussen de bomen, alsof het zijn vermoeide stenen borst inhield terwijl de wind met een lage zucht door de takken streek. De zon stond laag, maar het licht bereikte nauwelijks de grond, alsof elke straal werd tegengehouden door een onzichtbare sluier die over het hele terrein was gelegd. Henny, Hendrik en Jan liepen over het binnenplein in een langzaam tempo, ieder van hen gevangen in gedachten die zij niet hardop durfden uit te spreken. Wat ze in de boerderij hadden gezien was niet alleen een bevestiging van wat er in het klooster was gebeurd, maar het was een aankondiging geweest. Iets was in beweging gezet. Iets wat nooit bedoeld was om opnieuw te ontwaken.

Henny keek naar de vervallen gevel van het hoofdgebouw. De stenen leken niet slechts oud, maar uitgeput, alsof zij eeuwenlang hadden geprobeerd te schreeuwen maar geen stem hadden gehad. Boven de hoge bogen zaten sculpturen die ooit engelen of heiligen hadden moeten voorstellen, maar hun gezichten waren glad en uitgewist door tijd. De ramen filterden het avondlicht in tinten die deden denken aan half vergane relikwieën. En onder die ramen was een donkere gang die leidde naar de oude slaapvertrekken van de monniken. Het was die gang waar Jan naar keek met een blik die evenveel angst als herkenning bevatte.

“Daar,” zei Jan zacht. “Daar zijn ze.”

Hendrik keek hem aan. “Wie bedoel je?”

Jan slikte. “De monniken. Niet de levende. De anderen.”

Henny voelde zijn nekspieren aanspannen. “Wat bedoel je met de anderen?”

Jan ademde diep in, alsof hij zich moest voorbereiden op woorden die hij niet had willen herhalen. “Tijdens het ritueel, toen het misging, begon het met geluid. Niet van de viool, maar van zachte voetstappen.

Toen zagen we ze. Monniken, in witte pijen, met kappen die hun gezichten verborgen. Ze droegen kaarsen maar de vlammen waren bleker dan normaal. Ze zweefden. Ze liepen niet echt. Ze gleden door de ruimte, als schaduwen die te zwaar waren geworden voor de muur maar te licht om te vallen.”

Hendrik schudde met een ernstig gezicht zijn hoofd. “Jan, we hebben al veel gezien wat niet verklaarbaar is, maar zwevende monniken...”

“Je zult het zelf zien,” zei Jan zonder enige vorm van emotie. “En je zult dan begrijpen waarom ik hier nooit had willen terugkeren.”

Henny stapte naar de gang toe. De temperatuur daalde zodra hij voorbij de kromgetrokken houten deurpost liep. De lucht werd zwaar en strak, alsof geluid niet langer vrij kon bewegen. De vloer was glad van eeuwenlang gebruik en de wanden waren zwart van roet dat nooit meer was verwijderd. De kaarsnissen waren leeg, maar de geur van verbrande was hing er nog steeds, alsof het pas gisteren was geweest dat iemand hier licht had gedragen.

Ze liepen langzaam verder totdat ze een bocht bereikten. De gang werd breder en het laatste zonlicht dat door een gescheurd raam viel, danste in zwakke patronen op de vloer. Toen, zonder waarschuwing, veranderde de lucht. Het voelde alsof er iemand achter hen stond. Henny draaide zich om, maar zag alleen Hendrik en Jan.

En toen hoorden ze het.

Het zachte tikken van voeten op steen. Ritmisch. Drie stappen. Een pauze. Weer drie stappen. Maar er was geen gewicht in het geluid. Het klonk niet alsof iemand liep, maar alsof iets gleed en het tikken slechts een echo was van beweging, niet van contact. Henny's hart begon sneller te kloppen en hij draaide zijn hoofd naar voren, zijn ogen gericht op het einde van de gang.

Daar verschenen ze.

Het begon met een flauwe witte gloed, alsof een kaarsvlam door dikke mist heen probeerde te breken. Toen werden vormen zichtbaar. Gestalten in lange witte pijen, met kappen die tot ver over hun gezichten vielen. Ze bewogen niet zoals mensen in een gang bewegen. Hun voeten raakten de vloer niet. Ze zweefden een paar centimeter boven de stenen, glijdend in een beweging die te vloeiend en te onwettelijk was om menselijk te zijn. Ze droegen kaarsen waarvan de vlammen geen schaduw wierpen en geen warmte afgaven. De vlam was bijna wit. Zo wit dat hij pijn deed aan de ogen.

De monniken gleden langs de muur, hun lichamen licht heen en weer wiegend alsof ze een ritme volgden dat niemand anders kon horen. Henny voelde een koude rilling in zijn rug kruipen. Hij wist instinctief dat dit geen optische illusie was. Dat dit ook geen herinnering was. Ze waren werkelijk daar.

Jan fluisterde achter hem. “Ze zijn gebonden aan de dans. Zij waren de eersten die hem uitvoerden. Zij zijn nooit gestopt.”

Hendrik kon zijn blik niet afwenden. Hij leek gefixeerd, gevangen tussen ongeloof en het instinct dat hem vertelde dat hij moest wegrekken. Maar geen van hen bewoog. Niet totdat de monniken dichterbij kwamen.

Toen ze vlak bij hen waren, voelde Henny een koude tocht om zich heen draaien, alsof de lucht om hem heen werd weggezogen. Zonder geluid bleven de monniken iets boven de vloer zweven, hun kappen nog steeds naar beneden gericht. Henny probeerde te zien of er een gezicht onder zat, maar het was donker. Té donker. Alsof de kap niet alleen het gezicht verborg, maar alsof er niets onder die kap aanwezig was.

Op dat moment ging een van de kaarsen licht feller branden. Het was maar een fractie van een seconde, maar het was genoeg om iets te zien wat hem nog lang zou achtervolgen. Die kaarsvlam wierp een minieme glimp van licht op de binnenkant van de kap van de monnik die het dichtst bij hem stond.

Hij zag geen gezicht.
Hij zag geen huid.
Hij zag bot.

Een schedel.
Bleek.
Kaal.
Hol.

Henny hapte naar adem, maar geen geluid verliet zijn mond.

De monniken gleden verder, alsof zij hen niet zagen, alsof zij niet bestonden. Toen waren ze weg. Zo snel en geruisloos als ze gekomen waren. De gang werd weer koud, stil en leeg.

Hendrik wreef met zijn hand over zijn gezicht, alsof hij probeerde te begrijpen wat hij net had gezien. “Dit kan niet,” fluisterde hij. “Dit kán niet.”

Jan knikte slechts, met een uitdrukking vol oude pijn. “En toch gebeurt het, elke keer wanneer iemand te dicht bij de waarheid komt.”

Henny staarde in de leegte van de gang. De stilte was nu dieper dan daarvoor. Alsof de ruimte zélf luisterde.

5. de Werking van de Schaduwdans

De bibliotheekkamer die door het klooster als archief was gebruikt, voelde die avond zwaarder dan anders, alsof de muren de gebeurtenissen van de afgelopen uren hadden opgeslagen en nu als een verzadigd vat vol adem en herinnering tegen hen aandrukten. Henny zat aan de lange houten tafel, de partituur voor zich uitgespreid als een vleugellam wezen dat toch nog probeerde te ademen. De kaarsen op de tafel flakkerden niet door tocht, maar door iets anders, iets wat niet zichtbaar was maar wel voelbaar in elke zenuw in zijn lichaam. Jan zat tegenover hem, zijn rug naar het raam, alsof hij niet wilde riskeren dat zijn schaduw in het bleke maanlicht een eigen leven zou gaan leiden. Hendrik liep heen en weer door de kamer zoals hij altijd deed wanneer zijn verstand te veel informatie kreeg die niet eenvoudig in logische kaders kon worden geperst.

Henny liet zijn vingers over het perkament gaan, maar raakte het niet aan. Hij bewoog slechts boven de bladen, alsof hij bang was dat contact alleen al voldoende zou zijn om een reactie uit te lokken. De figuren van de danspassen stonden helder op het papier, de krommingen en hoeken zo scherp dat ze leken te pulseren onder het zwakke licht. Hij zag de lijnen niet alleen met zijn ogen, maar in zijn gedachten, alsof ze zich al in zijn onderbewustzijn hadden genesteld en aan het verkennen waren hoe diep ze konden doordringen.

“Er is een structuur die ik niet eerder heb gezien,” zei Henny zacht, meer tegen zichzelf dan tegen de anderen. “Niet in religieuze muziek, niet in rituele dansnotatie en zelfs niet in de meer esoterische experimenten waar ik destijds onderzoek naar heb gedaan. Deze bewegingen zijn ontworpen om iets te breken. En niet alleen in de dansers.”

Jan keek hem ernstig aan. “Het breekt alles wat het raakt,” zei hij zonder te knippen. “Spieren. Zenuwen. Schaduwen. Tussen de eerste beweging en de laatste stap ligt een grens waar niemand ooit veilig is geweest. Wij dachten dat we er controle over hadden. Maar we hadden niets. De dans kiest zelf. Niet de dansers.”

Hendrik stopte met lopen en keek hen allebei strak aan. “Jullie praten over schaduwen alsof het fysieke wezens zijn. Alsof ze kunnen bewegen zonder het lichaam. Het is te veel. Het is te veel om zomaar te accepteren.” Zijn stem klonk vermoeid, alsof hij vocht tegen een werkelijkheid die hem niet langer toestond om sceptisch te zijn.

Jan vouwde zijn handen samen en legde ze op tafel. “Toen we de dans uitvoerden,” begon hij, “dacht ik dat het slechts een ritueel was. Een vorm van spirituele expressie. Maar toen bereikte de muziek het punt waarop het ritme zich losmaakt van de uitvoering, en ik zag met mijn eigen ogen hoe de eerste schaduw van een danser zich losmaakte. Het begon met een trillende rand, alsof het licht om hem heen onstabiel was. Toen rees de schaduw op, stapte uit zijn voeten en werd een tweede gestalte. Een lege gestalte. Een bewegende echo.”

Henny voelde kippenvel langs zijn armen trekken. De woorden klonken als waanzin, als een nachtmerrie die alleen in het donker leeft, maar hij wist beter. Hij had genoeg gezien en gevoeld om te beseffen dat Jan niets overdreef. Integendeel, hij hield waarschijnlijk nog dingen achter.

“De dans,” zei Henny terwijl hij zijn blik weer op de partituur richtte, “is opgebouwd uit drie cirkels. De eerste is de fysieke. De tweede is de geestelijke. De derde... die is onverklaarbaar. De derde is een losmaking. Een overgang. Een verplaatsing van iets wat in ons zit, maar niet bedoeld is om zelfstandig te bewegen.”

Jan knikte langzaam. “De derde cirkel is waar mensen sterven,” zei hij zonder emotie. “En waar schaduwen verdergaan.”

Hendrik zette zijn handen op de tafel en boog zich voorover, alsof hij fysiek dichterbij de waarheid moest komen om haar te kunnen accepteren. “Maar waarom? Waarom zou iemand dit hebben gemaakt? Waarom zou iemand dit willen uitvoeren? Wat is het doel van een ritueel dat niets anders oplevert dan dood en waanzin?”

Henny ademde diep in, voelde de koude lucht van de kamer in zijn longen zakken en antwoordde pas nadat de stilte bijna te zwaar werd. “Het doel is niet om de dansers te vernietigen. Het doel is om de grens tussen hun lichaam en hun schaduw te breken. De oude teksten die ik eerder bestudeerde beschrijven schaduwen als spiegels van de ziel, maar deze dans ziet de schaduw als een losstaand wezen. Niet als reflectie, maar als een sluimerende entiteit die wacht op vrijheid.”

Hij legde zijn hand op een van de tekeningen, maar niet op het papier zelf. “Deze passen hier,” zei hij, “zijn geen choreografie. Het zijn instructies. Niet om te dansen, maar om te openen.”

“Te openen?” herhaalde Hendrik.

“Te openen,” bevestigde Henny. “Iets in de danser. Iets in de ruimte. Iets wat beter afgesloten had kunnen blijven.”

Op dat moment viel een zware stilte over de kamer. De kaarsvlammen flakkerden, maar niet door wind. Het was alsof de lucht in de kamer een andere densiteit aannam, alsof een onzichtbare hand de adem uit de ruimte trok en hen achterliet met een gevoel dat te veel leek op een aankondiging.

Toen klonk er een zacht gerommel boven hen. Het was geen voetstap. Geen gevallen object. Het was iets anders, iets diepers, alsof een gewicht zich verplaatste door een ruimte die geen gewicht had mogen bevatten. Henny keek omhoog, zijn adem stakte even.

Jan volgde zijn blik.

Hendrik pakte instinctief zijn zaklamp, maar liet die zakken toen hij besepte dat het geen enkele zin zou hebben.

Het geluid kwam opnieuw. Een schuivende beweging. Een tik. Een zachte, ritmische krassing, alsof iets boven hen een patroon volgde dat bekend zou moeten zijn, maar dat niemand van hen durfde te herkennen.

Henny voelde hoe zijn vingers zich kromden zonder dat hij het wilde. Niet in angst, maar in een ritme. Een ritme dat hij niet hoorde, maar voelde.

En toen, alsof het huis zelf ademhaalde, verscheen er boven hen een dunne streep schaduw die zich verplaatste langs het plafond, in een vloeiende, cirkelvormige beweging.

De eerste stap van de dans.

6. de Nacht van de Levende Stilte

De avond viel sneller dan verwacht, als een vallend gordijn dat elk spoor van daglicht haastig uit de wereld wiste, alsof het schemeruur bang was om te blijven hangen in een omgeving waar het lichtzelf geen thuishaven meer vond. De lucht werd zwaar en ondiep, gevuld met een kilte die door de kieren van het oude theater sloop waar Henny, Hendrik en Jan nu heen werden geleid door aanwijzingen die te precies waren om toeval te zijn. Het verlaten theater lag aan de rand van een dorp dat zichzelf liever niet herinnerde dat dit gebouw ooit had bestaan. De gevel was bedekt met scheuren die leken op reusachtige aderen, alsof het gebouw zelf nog leefde en zijn bloedvaten door de stenen heen zichtbaar waren geworden. Het dak hing krom alsof het zich onder een onzichtbare last boog die in geen enkele bouwtekening bestond.

Toen ze naar binnen stapten, voelde Henny onmiddellijk dat dit gebouw meer was dan een plek. Het was een vat. Een container van geluid dat hier nooit verstomd was. Een theatteruimte waarin elke echo die ooit was geproduceerd niet verdween maar zich had vastgehecht aan de muren zoals vocht aan koude lucht. Het rook er naar oud hout, verstoofd fluweel en iets metaalachtigs dat deed denken aan bloed dat al te lang had gedroogd. Het podium lag in duisternis die niet werd doorbroken door de kleine lampen die Hendrik had meegenomen. Het was alsof het duister zelf weigerde zich te laten verlichten.

Henny voelde zijn hart sneller slaan. Hij wist dat ze hier niet alleen waren. Hij wist het zoals iemand weet dat een kamer wordt bekeken door een paar ogen die zich verschuilen achter een gesloten deur. Hij wilde het niet erkennen, maar zijn lichaam had die beslissing al genomen. Zijn ademhaling werd korter en onregelmatiger, alsof zijn longen een eigen ritme probeerden te volgen dat niet van hem was. Hij voelde hoe de partituur in zijn tas trilde, niet fysiek, maar in de vorm van een pulserend bewustzijn dat zich in zijn gedachten nestelde.

“Waarom hier?” fluisterde Hendrik, zijn stem bijna onhoorbaar uit angst dat het geluid iets zou wekken wat beter begraven had kunnen blijven.

Jan wees naar het podium met een blik die iets droeg van leed dat al te oud was om nog met woorden te beschrijven. “Dit is waar het ritueel vaak opnieuw begon,” zei hij. “Een ruimte waar stilte wordt gevoed door de muren. Een ruimte die geluid niet loslaat maar erin bewaart, zodat het levend blijft. Dit theater is gebouwd op een fundament dat ouder is dan deze structuur. Eronder liggen catacomben die ooit aan het klooster verbonden waren. Hier raakt het ritueel de wereld opnieuw.”

Henny liep dichterbij het podium. De houten planken kraakten niet normaal, maar langgerekt, alsof het hout in pijn protesteerde tegen elke stap. Toen zijn voet de rand van het podium bereikte, voelde hij een golf van koude lucht omhoog stijgen uit de duisternis achter het gordijn. Het was niet de koude van tocht, maar de koude van ruimte die te lang zonder leven was geweest.

En toen hoorde hij het.

Een flard muziek, zo zacht dat het leek alsof het slechts de herinnering aan geluid was. Een enkele toon, helder en glasachtig, die rondzweefde in de lucht als een insect dat de weg was kwijtgeraakt. Een viool. Niet zomaar een viool, maar een toon die geen menselijke hand ooit had voortgebracht. Jan verstijfde. Hendrik kneep zijn ogen tot spleetjes alsof hij wilde zien waar de klank vandaan kwam, maar het geluid had geen oorsprong, alsof het proefde aan de ruimte en er precies tussen hen in hing.

Henny voelde zijn voeten bewegen zonder dat hij die beweging bewust had ingezet. Een halve stap naar voren. Nog een stap. Zijn lichaam reageerde op de toon alsof het een instructie kreeg die hij niet kon negeren.

“Niet bewegen,” fluisterde Jan, maar zijn stem werd onmiddellijk gedempt door het geluid dat langzaam aanzwol.

Vanuit de orkestbak doemde een licht op. Geen warm licht, geen natuurlijk licht. Het was een witte gloed, scherp en snijdend, die de stofdeeltjes in de lucht liet glinsteren als vallende as. De schaduwen trokken zich samen langs de muren, alsof ze bang waren voor wat er omhoog kwam.

Toen zag Henny het.

Twee witte handschoenen, zwevend boven de orkestbak, de vingers perfect gestrekt en sierlijk gebogen alsof ze op een onzichtbare hand rustten. Tussen hen in zweefde een witte viool, glanzend en porseleinen van kleur, alsof het instrument was gebakken uit beenderen die ooit warm waren geweest. De strijkstok bewoog langzaam, onmenselijk langzaam, over de snaren zonder dat er een arm aan vastzat.

Jan kneep zijn ogen dicht. “Het is begonnen,” fluisterde hij, zijn stem nauwelijks hoorbaar. “De witte viool speelt alleen wanneer de dans opnieuw wordt opgeroepen.”

De eerste duidelijke toon vulde het theater als een snede door lucht. Henny voelde zijn borst zich aanspannen, alsof zijn ribbenkast het ritme probeerde te volgen. Hij zette een stap achteruit, maar zijn lichaam gehoorzaamde niet. Zijn armen tilden zich iets op. Zijn schouders trokken zich naar achteren. Zijn benen draaiden een fractie naar buiten. Hij herkende de beweging. Het was de eerste stap uit de partituur.

“Henny,” fluisterde Hendrik, “stop. Je moet stoppen.”

Maar Henny kon niet stoppen. Hij zag de lijnen van de partituur voor zich, niet op papier, maar brandend in de lucht, alsof ze zich in de ruimte hadden geëts. Zijn spieren gehoorzaamden daaraan als marionetdraden die strak werden aangetrokken.

Jan greep hem bij de arm, maar zijn greep was zwak. “Het ritueel neemt hem. Hij is gevoelig voor de muziek. Zijn lichaam kent de passen al.”

De witte viool speelde verder. De beweging van de strijkstok werd sneller, vloeiender, en de toon werd iets dieper, alsof het ritme nu in de muren werd gezogen. Henny voelde zijn knie knikken in een beweging die hij niet controleerde. Zijn schouders draaiden in een onnatuurlijke hoek. Pijn schoot door zijn spieren, maar die pijn voelde vreemd ver weg, alsof zijn zenuwen niet meer verbonden waren met de rest van hem.

Hendrik stapte naar voren, maar precies op dat moment veranderde het licht. Vanuit het middenpad van het theater bewoog een schaduw naar voren, hoger dan een mens, maar dunner, alsof hij was gemaakt van rook en bot. Henny voelde een koude adem tegen zijn nek, hoewel niemand achter hem stond.

En toen, in een fractie van een seconde, hoorde hij een fluistering recht naast zijn oor.

Een stem die niet bestond.

Een stem die hij alleen voelde.

“Henny Vrentine.”

Hij verstijfde. De viool zweeg abrupt, alsof de stilte zelf zich inhield om te luisteren naar die ene fluistering.

De witte handschoenen draaiden zich tegelijk naar hem toe, alsof zij zijn aanwezigheid nu pas erkenden.

Jan liet Henny's arm los en stapte achteruit, vol herkenbare angst.

Henny probeerde zich te bewegen, maar zijn voeten weigerden. Alsof hij vastgenageld stond aan het podium. Zijn hart bonsde in zijn oren en hij voelde de koude schaduw uit de orkestbak omhoog klimmen, om hem heen, over hem heen.

En toen zag hij hem.

In de opening van het zijgordijn, precies op de grens van licht en schaduw, zweefde een silhouet. Niet lopend. Niet schrijdend. Zwevend. Het hoofd bedekt door een masker zonder mond. De Zwarte Choreograaf.

Hij bewoog niet. Hij ademde niet. Hij bestond slechts.

En de stem die Henny's naam had gefluisterd, kwam opnieuw. Deze keer duidelijker. Deze keer rechtstreeks in zijn gedachten.

“Jij bent de volgende danser.”

De viool gaf een korte, scherpe noot die het hout van het podium deed trillen. Het licht knipperde. En de schaduw van de Choreograaf strekte zich langzaam uit, als een hand die Henny wilde grijpen.

7. de Overlever

De stilte die volgde op het instorten van de theatervloer was geen gewone stilte. Het was een stilte die iets inhield, alsof de lucht zichzelf had ingeslikt en nog niet wist of ze het opnieuw zou vrijlaten. Het stof hing zwaar in de balken van het gebouw en het licht van de zaklamp die Hendrik omhoog hield, gleed slechts met tegenzin door de wolk van grijs die boven hen bleef hangen. De geur van splinterend hout, oude stoflagen en iets wat leek op verbrand metaal vulde de ruimte met een dichte duisternis die zich niet door adem liet verplaatsen. Het podium lag gedeeltelijk open, een gapend gat dat uitzag als de mond van een wezen dat net wakker was geschrokken uit een eeuwenlange slaap.

Henny lag met zijn rug naar beneden tegen een stapel verkreukelde coulissen. Hij ademde zwaar, alsof elke inademing door een dikke laag aarde moest dringen. Zijn spieren trilden nog steeds na, niet alleen van inspanning maar van ritme, een ritme dat zich nog steeds als een dunne draad door zijn zenuwstelsel wrong. Hij probeerde zijn armen te bewegen, maar een scherpe pijn langs zijn schouders dwong hem te stoppen. Zijn vingers voelden vreemd, alsof ze niet langer bij zijn lichaam hoorden maar nog nasidderden van een kracht die hij niet begreep.

Jan zat gehurkt naast hem, zijn gezicht bleek, zijn adem onregelmatig. “Je moet blijven ademen,” zei hij, zijn stem zacht en gebroken. “Het ritueel heeft grip op je gehad. Maar je bent er nog. Dat is het belangrijkste.”

Hendrik stond in de buurt van de ingestorte vloer, zijn zaklamp gericht in de diepte waar donker en diepte samensmolten tot een vormloos geheel. “Ik zie niets,” mompelde hij. “Helemaal niets. Dat gat... het lijkt dieper dan de ruimte onder het podium zou moeten zijn.”

“Dat is het ook,” zei Jan. “Dat theater is gebouwd op resten van iets wat ouder is. Je zag hem toch? Je hebt hem gezien.”

Hendrik draaide zich om en zijn gezicht was strak gespannen. “Wie? Die... figuur?” Hij zocht naar woorden die niet bestonden. “Dat kon geen mens zijn. Wat ik zag bewoog alsof het niets woog. Alsof het uit lucht was gemaakt.”

“Hij weegt ook niets,” zei Jan. “Hij draagt geen lichaam zoals jij en ik dat dragen. Hij draagt alleen vorm. De Zwarte Choreograaf beweegt omdat de dans dat van hem eist. En omdat de dans nooit stopt.”

Henny probeerde overeind te komen met Jan's hulp, maar zijn benen voelden als uitgehold hout. Toen hij eindelijk stond, leunde hij zwaar tegen het restant van een gordijnconstructie. Hij keek naar de opening in de vloer en voelde hoe zijn hartslag versnelde. De schaduw die hem had aangeraakt, die korte, snijdende pijn door zijn botten, die fluistering van zijn naam in een stem die geen adem produceerde... het voelde allemaal alsof hij op het randje stond van iets wat niet alleen gevaarlijk was, maar onvermijdelijk.

“Je zei dat je de enige was die het had overleefd,” zei Henny tegen Jan, terwijl hij zijn adem weer onder controle probeerde te krijgen. “Maar wat gebeurde er dan? Wat gebeurde er precies met de anderen?”

Jan keek weg, alsof hij probeerde zich te herinneren wat hij liever had willen vergeten. “Het begon met muziek,” zei hij zacht. “Altijd met muziek. De witte viool. Eerst zacht. Dan harder. Dan verdwijnt het licht alsof de kamer ruimte maakt voor wat gaat komen. Wij dachten dat het een samenspel was tussen lichaam en geest. Een ritueel dat ons dichter bij een bewustzijn zou brengen dat eeuwenlang was gebruikt door de orde die hier woonde.” Hij keek naar zijn handen, die trilden ondanks zijn pogingen ze stil te houden. “Maar de dans was niet bedoeld voor mensen. Niet zoals wij zijn. Het ritueel trok iets los. Eerst schaduwen. Dan botten. Dan alles.”

Hij keek naar Henny, zijn blik intens en pijnlijk helder. “Ik zag mijn vrienden verdwijnen, niet door de vloer, niet door deuren, maar door hun eigen schaduw. Alsof de schaduw ineens een mond werd en hen opvrat. En ik zag dat er iets terugkwam. Iets dat zich niet meer aan de

vloer hechtte. Iets dat geen lichaam meer had, maar wel richting. Wel doel. Iets dat niet danste omdat het dat wilde, maar omdat het moest.”

Hendrik liep naar hen toe en keek Jan diep in de ogen. “En jij? Waarom leef jij nog wel?”

Jan sloot zijn ogen en zuchtte diep. “Omdat ik stopte. Op het moment dat de muziek in mij wilde grijpen, brak ik de cirkel. Ik viel. Ik brak mijn knie. Ik verbrak de pas. Ik brak het patroon. En daardoor koos de dans een andere richting. Het koos mij niet. Het liet mij liggen.”

Er viel een stilte die zwaar was als een grafsteen. De echo van de viool leek nog ergens tussen de balken te hangen, een gedoofde herinnering aan een geluid dat niet had mogen bestaan.

Plotseling klonk er een licht gekraak van boven. Henny keek omhoog en zag hoe het stof zich langzaam verplaatste door de lucht, alsof een onzichtbare stroom van adem langs het plafond gleed. De balken kraakten opnieuw, deze keer dieper, alsof er gewicht overheen ging dat geen voetstappen produceerde maar wel druk.

“Hij is niet weg,” zei Jan. “Hij is nog in het gebouw.”

Hendrik richtte zijn zaklamp weer naar boven, maar de lichtbundel leek zich te verliezen in de duisternis alsof het licht zelf bang was om verder te reiken. “We moeten hier weg,” zei hij. “We kunnen niet blijven wachten tot hij weer verschijnt. Hij weet dat wij hier waren. Hij weet dat...”

De zin bleef hangen in de lucht, onafgemaakt en toch vol van betekenis.

Henny voelde een koude rilling langs zijn ruggengraat trekken. Plotseling beseftte hij iets dat hem nog nerveuzer maakte dan de aanwezigheid van de Choreograaf.

“De partituur,” zei hij. “Waar is de partituur?”

Jan draaide zich om en keek naar de tafel waar Henny zijn tas had neergezet. De tas lag open. Het binnenste deel was leeg.

“Het... was nog dicht,” zei Jan met een trillende stem. “Ik heb het niet aangeraakt. Geen van ons heeft het aangeraakt.”

Hendrik voelde hoe zijn maag kromp. Hij knielde naast de tas en inspecteerde de sluiting. “Het is niet opengescheurd,” zei hij. “Er is niets kapot. Alsof... alsof het gewoon is verwijderd.”

Henny keek naar het gat in de vloer.
En toen wist hij het.

De partituur was niet verdwenen.

Ze was meegenomen.

Door iets dat geen voeten had om op te lopen.

8. het Vergeten Onderzoek

De bibliotheekruimte die dienstdeed als tijdelijk onderzoekscentrum in het klooster werd in de late avond slechts verlicht door een paar oude staande lampen die gloeiden met het soort geel licht dat altijd meer schaduw leek te scheppen dan het ophelderde. De houten vloer kraakte onder het gewicht van elke stap alsof de planken probeerden te waarschuwen dat ze iets droegen wat zij liever niet in hun buurt hadden gehad. Buiten was de wind gaan liggen, maar dat maakte het binnen juist stiller. Té stil. Een stilte die niet leeg was, maar gevuld met de onuitgesproken aanwezigheid van iets dat nog geen naam droeg. De stilte leek te wachten op geluid, maar niet op geluid dat door mensen wordt voortgebracht. Het wachtte op muziek, op ritme, op iets wat het gebouw te lang had onthouden.

Henny zat voorovergebogen over een verzameling vergeelde documenten die door Hendrik eerder uit een afgesloten archiefkast waren gehaald. Het waren mappen zonder titels, gebonden met touw dat broos was geworden van ouderdom. Zijn ogen bleven hangen op de datum die met trillende handschriften aan de rand van een vel was genoteerd. De jaren zeventig. De tijd waarin een geheime academische commissie onderzoek had gedaan naar het klooster en de muziek die ermee verbonden was. De commissie die volgens archieven plotseling was opgeheven en wiens leden allen spoorloos waren verdwenen of krankzinnig waren geworden.

Henny bladerde door de vergeelde pagina's en voelde bij elke bladzijde die hij omsloeg alsof hij iets openvouwde dat nooit opnieuw geopend had mogen worden. De eerste notities spraken over auditieve fenomenen, vreemde resonanties in de muren en onverklaarbare trillingen die zich soms voordeden rondom de oude dansruimte van de monniken. Op een van de pagina's stond een schematische tekening van het klooster met cirkels om bepaalde kamers heen. De meeste cirkels bevonden zich onder de grond, precies waar de catacomben zich bevonden die zij zelf nog niet hadden onderzocht.

Hendrik stond bij het raam en keek naar buiten alsof hij moest controleren of de wereld nog bestond. De maan hing laag en bleek aan de hemel en wierp een zacht, koud licht over het religieuze binnenplein. Hij had zijn armen over elkaar geslagen, niet uit kou maar uit een onrust die zich diep in hem had genesteld sinds het moment dat hij het theater had gezien instorten en de witte viool die onmenselijke toon had horen spelen.

Jan zat op een stoel bij de deur, zijn hoofd naar achteren geleund, zijn ogen half gesloten. Hij leek te luisteren, niet naar hen maar naar iets daarbuiten, iets wat hij niet wilde benoemen maar dat hij wel herkende. De stilte van het klooster was geen gewone stilte. Het was de stilte die volgt nadat geluid heeft besloten zich terug te trekken om plaats te maken voor iets anders.

Toen vond Henny het eerste bandje.

Hij hield het plastic doosje omhoog. Het was vergeeld en aan de randen beschadigd, maar het label was nog leesbaar. Stemopnames van de commissie. Datum: 14 mei 1973. Namen van de aanwezigen: professoren, muzikologen, een priester uit een orde die al sinds de achttiende eeuw niet meer bestond. Op de achterkant stond een korte notitie. ‘Laatste sessie – niet herhalen.’

Hendrik kwam dichterbij. “Denk je dat dit echt iets opneemt? Iets dat ons verder kan helpen?”

“Het kan ons misschien vertellen wat zij zagen,” zei Henny. “Of wat zij hoorden. En waarom niemand van hen terugkeerde.”

Hij zette het bandje in een oude recorder die Hendrik had gevonden in een stoffige hoek van de kamer en drukte op afspelen. Het bandje piepte, kraakte, schuurde door jarenlange stilstand. Toen kwam een stem. Een man. Rustig, helder, maar hoorbaar gespannen.

“We zitten nu in de vierde ondergrondse kamer. De resonantie neemt toe wanneer we dichterbij het brandpunt komen. Drie van ons hebben

lichte motorische reacties gemeld, vooral trillen in de handen. We geloven dat de oorzaak ligt in de ongebruikelijke trillingspatronen van de stenen. Er is iets dat het geluid vasthoudt. Iets dat het reproduceert.”

Dan een kraak. Een schrapend geluid. Een zucht. En toen een tweede stem. Deze keer een vrouw. “We hebben de tabellen bestudeerd en het patroon lijkt zich te herhalen. De intervallen zijn geen toeval. Het zijn instructies. Een ritmische code. Niet bedoeld voor het oor, maar voor het lichaam.”

Jan tilde zijn hoofd op. Zijn ogen stonden wijd open. “Dat klopt,” fluisterde hij. “Dat is het begin. De code van de dans. De eerste laag.”

De opname ging verder. De stemmen klonken nerveuzer nu. Alsof zij wisten dat er iets naders. Iets dat hen op de hielen zat. Opnieuw klonk de stem van de man. “We hebben iets gehoord. De viool. Een enkele toon. Niemand van ons bracht een viool mee. De klank kwam niet van boven, niet van achter ons. Hij kwam uit de steen zelf.”

Er volgde een stilte op het bandje. Een stilte die niet technisch was. Een stilte die voelde alsof de personen op het bandje zelf niet meer durfden te spreken. Toen hoorden ze hem.

Die toon.

Diezelfde toon die Henny in het theater had gehoord.

Een zuivere, trillende noot. Veel te helder, veel te perfect. Het geluid ging door de recorder, door de kamer, door de ruggengraat van iedereen die ernaar luisterde. Jan kneep zijn ogen dicht. Hendrik klemde zijn kaken op elkaar.

De toon hield aan. Een ademlang. Twee ademlangen. Toen klonk er een schreeuw. Niet van paniek, maar van pijn. Een rauwe, verscheurende pijn. De stem van een man die bezig was om te breken,

zowel in lichaam als geest. Daarna nog een schreeuw, korter, afgebroken. De recorder kraakte, viel bijna stil.

En toen begon er gefluister.

Niet uit de recorder.

Uit de hoek van de kamer.

Henny draaide zich langzaam om. Iets bewoog in de schaduw. Iets kleins, maar duidelijk aanwezig. Een trilling. Een verstoring van lucht. Hij voelde hoe zijn hart sneller sloeg, dieper, bijna tegen pijn aan.

Jan stond langzaam op. “Hoor jij dat?” vroeg hij.

“Ik hoor het,” zei Henny.

Hendrik keek naar de recorder, maar de recorder zweeg nu. Het geluid kwam niet van het apparaat.

Het kwam uit de muren.

Een stem. Zacht. Oud. Een fluistering die zich uitstreckte door het steenwerk alsof de muren waren gaan spreken.

“Ga niet verder.”

Hendrik verstijfde. “Hebben jullie dat ook gehoord?”

Henny knikte langzaam.

“Een waarschuwing?” vroeg Hendrik.

Jan schudde zijn hoofd. “Nee. Een constatering. Iets weet dat wij te ver zijn gekomen.”

De recorder sprong nog één laatste keer aan. Een stem, vervormd door tijd.

“De derde cirkel is geopend. We zijn niet alleen.”

Het bandje stopte.

De kamer werd weer stil.

9. de Doden Die Dansen

De tocht naar de ondergrondse vertrekken van het klooster voelde alsof zij zich niet door gangen bewogen, maar door de keel van een monster dat eeuwenlang had geslapen en zich nu langzaam bewust werd van hun aanwezigheid. De lucht werd kouder naarmate zij dieper afdaalden en de muren ademden een vocht uit dat rook naar aarde, naar steen en naar tijd die zich had opgestapeld in lagen die geen enkele menselijke aanwezigheid ooit had mogen aanraken. Henny hield een lantaarn omhoog, maar het licht leek zich niet te verspreiden, alsof het op elk oppervlak werd geabsorbeerd in plaats van teruggekaatst. De schaduwen leken te groeien elke keer dat zij zich omdraaiden, alsof ze dichterbij kwamen wanneer ze niet werden bekeken.

Jan liep voorop, zijn pas traag maar doelgericht. Hij kende deze gangen op een manier die niemand zou moeten kennen, alsof hij hier eerder was geweest, in een tijd waarin zijn geest nog niet was doordrenkt met de herinneringen aan de dans die alles had verwoest. Zijn vingers gleden soms langs de muur alsof hij bevestiging zocht dat hij zich niet in een droom bevond, maar in een realiteit die hij al te goed kende.

Hendrik liep achter hen, zijn adem zwaar en hoorbaar in de krappe ruimte. Hij hield zijn zaklamp stevig vast, alsof het metaal ervan de enige verbinding was tussen hem en de wereld die niet door rituelen werd geregeerd. Zijn gezicht was strak, zijn ogen wijd open, maar hij sprak niet. Hij wist dat elke vraag die hij zou stellen geen antwoord zou geven dat hij kon verdragen.

De trap naar de catacomben was steil en verraderlijk, met treden die door de eeuwen heen waren uitgesleten door schoenen, sandalen en blote voeten. De koude lucht die uit de diepte omhoog steeg voelde alsof iemand of iets zachtjes uitademde, een adem van steen die zich langs hun huid wrong en hen diep in hun spieren deden rillen.

Toen zij de laatste trede bereikten, bevonden zij zich in een lange gang. De muren waren hier bedekt met graveringen, oude symbolen en figuren die de dans leken uit te beelden in primitieve, maar herkenbare

vormen. Henny raakte met zijn vingers een van de graveringen aan en voelde de koude steen tintelen, alsof de lijnen van de beweging nog steeds een residu droegen van een ritme dat nooit volledig was gestorven.

Jan hield zijn hand omhoog en gebod hen te stoppen. Zonder om te draaien sprak hij zacht. “Het graf is dichtbij.”

Hendrik slikte hoorbaar. “Het graf.”

“Niet een graf,” zei Jan. “Het massagraf.”

Henny voelde de lucht om hem heen dunner worden, alsof het zuurstofgehalte daalde terwijl zij dichterbij de waarheid kwamen die onder dit klooster verborgen lag. Hij hoorde zijn eigen hartslag in zijn oren, een ritme dat dreigde samen te vallen met een andere puls, iets dieper, iets dat niet uit zijn eigen lichaam kwam maar uit de muren, uit de vloer, uit de lucht.

Jan liep verder tot hij een enorme boog bereikte die leidde naar een ronde ruimte. De lantaarn die Henny vasthield, wierp licht over iets wat eerst leek op een hoop stenen, maar toen het licht zich verplaatste, werd duidelijk dat het geen stenen waren.

Het waren lichamen.

Tientallen lichamen, misschien meer, verspreid in een cirkelvormige formatie. Sommige lagen op hun zij, anderen op hun rug, maar allemaal in posities die onmogelijk ontspannend konden zijn. Hun ledematen waren gedraaid, hun ruggen in bogen gekromd, hun vingers samentrokken in de laatste fasen van weerstand of overgave. Hun kaken stonden open, niet in schreeuw, maar in een vreemde stilte die zich in hun botten had genesteld.

Henny knielde langzaam neer naast een van de lichamen. Het was vergaan, maar niet volledig. De kleren waren nagenoeg verdwenen, maar de botstructuur was nog intact. Hij zag onmiddellijk wat hem het

meest verontrustte: de houding van dit lichaam was identiek aan een van de passen uit de partituur. Hij voelde hoe zijn keel zich samentrok.

“Dit is de derde cirkel,” zei Jan zacht. “Dit is de plaats waar zij naartoe werden gebracht toen zij de dans niet langer konden dragen. De dans vernietigde hen niet. Hij verschoven hen. Hij nam hun geest en liet hun lichaam in deze vormen achter.”

Hendrik stapte naar voren en knielde naast een ander lichaam. Zijn ogen vernauwden zich toen hij iets opmerkte. “Dit lichaam... het is niet oud.”

Henny keek op. “Wat bedoel je?”

Hendrik wees. “De kleren zijn nieuwer. De botten zijn niet zo verkleurd. Dit lichaam moet... recent zijn.” Zijn stem brak bijna toen hij het laatste woord uitsprak.

Henny liep naar hem toe en keek aandachtig. Het lichaam was inderdaad jonger. De kleren droegen geen tekenen van tijd, alleen van de dans. De houding was identiek aan positie twaalf uit de partituur. Zijn hart bonsde in zijn borst toen hij de handen van het lichaam zag. De vingers waren bebloed, de nagels afgescheurd, alsof iemand op iets had geklopt terwijl hij in de laatste fase van zijn leven was.

“Dit is iemand van de commissie,” fluisterde Henny. “Van het onderzoek uit de jaren zeventig.”

Jan knielde naast hen. “Ja,” zei hij. “Dit is een van hen. Ze hebben hem verplaatst. Iemand heeft hem hier neergelegd. Dit was nooit zijn oorspronkelijke plek.”

Hendrik keek op met een blik die iets van verzet en wanhoop bevatte. “Dus iemand leeft nog? Iemand heeft toegang tot deze ruimte?”

Jan ademde diep in. “Iemand. Of iets.”

Henny stond langzaam op en liet zijn lantaarn het massagraf verlichten.
En toen zag hij het.

Aan de uiterste rand van de cirkel lag een lichaam dat anders lag dan de rest. De houding was identiek, maar het lichaam was verschoven. Niet door tijd. Niet door natuur. Maar door een bewuste hand.

Het lag dicht bij de uitgang. Alsof iemand het had willen weghalen.
Alsof iemand was begonnen hem uit het ritueel te trekken.

Op dat moment voelde Henny de lucht om hem heen veranderen.

Een zachte beweging.
Een ritselend geluid.
Alsof stof zich verhief in een cirkel.

Hendrik draaide zich om, maar het was al te laat.

Uit het midden van het graf, tussen de lichamen die in dodelijke posities lagen, steeg een schaduw op. Niet als rook. Niet als mist. Maar als een echo van een lichaam dat zich herinnerde hoe het moest bewegen.

De schaduw hief een arm.
De schaduw zette een stap.
De schaduw danste.

10. Reflex van de Schaduw

De gang waarin zij stonden voelde opeens smaller, alsof de wanden naar binnen bogen onder het gewicht van een aanwezigheid die zich pas had laten zien toen de schaduw haar eerste stap had gezet. De lucht was zwaar en koud, gevuld met een stilte die alles onderbrak, alsof geen enkel geluid meer zijn weg uit een menselijke keel durfde te vinden. Het massagraf achter hen straalde een vorm van oud, onverwerkt ritme uit, een dreun die niet in geluid maar in beweging bestond. En midden in dat ritme stond de schaduw, die vreemde, losgerukte echo van een leven dat allang voorbij was, maar dat toch nog iets in zich droeg dat niet helemaal gestorven was.

Henny voelde hoe zijn benen zich aanspannen alsof hij klaarstond om weg te rennen, maar zijn lichaam bleef versteend. De schaduw bewoog langzaam, elke beweging vloeiend en pijnlijk precies. Het had geen vorm van lichaam, geen lijnen van vlees en bot, maar het droeg de herinnering van een lichaam. Het droeg de dans in zich. De dans die zijn eigen bestaan had gebroken.

Jan deed een stap achteruit, zijn adem strak en laag. “Dit is de tweede fase,” fluisterde hij. “De eerste fase is de losmaking. De tweede is de echo. De dans blijft in hen voortbestaan nadat het lichaam is gestorven.”

Hendrik probeerde zijn zaklamp te richten, maar het licht scheen dwars door de schaduw heen, alsof het slechts een illusie was. Maar niets aan die verschijning was illusie. Elke beweging die het maakte veroorzaakte een siddering in de muren. De graveringen boven hen leken trager te pulseren onder de dunne stroken licht die Henny nog steeds vasthield.

“Wat doet het?” fluisterde Henny, zijn stem bijna onhoorbaar.

Jan schudde langzaam zijn hoofd. “Het zoekt. Het zoekt altijd. De schaduw zoekt naar degene die het ritme heeft verstoord. De schaduw zoekt naar degene die de dans niet heeft afgemaakt.”

Henny voelde een steek van koude in zijn borst. “Bedoel je... mij?”

Jan keek hem aan met een blik vol zwaarte die niets aan de verbeelding overliet. “Het ritueel heeft je aangeraakt. Het heeft je naam gehoord. En de schaduw herkent dat.”

Henny’s adem stokte. De schaduw tilde langzaam een arm op, net zoals een danser dat zou doen aan het begin van een choreografie. Maar dit was geen begin. Dit was een vervolg. Dit was een beweging die thuishoorde in een ritueel dat nooit had mogen bestaan. De arm boog op een onmogelijke wijze naar achteren en maakte vervolgens een halve draai. Een teken. Een richting.

Naar hen toe.

Hendrik vloekte zacht maar kon geen stap zetten. “We moeten weg,” zei hij, maar zijn stem klonk alsof het woord weg al geen betekenis meer had in deze ruimte. “Henny, beweeg.”

Maar Henny kon niet bewegen. Zijn spieren stonden strak, alsof de schaduw de touwtjes van zijn lichaam al in handen had genomen. Hij voelde zijn vingers trillen, niet door angst, maar door een ritme dat zich door zijn zenuwbanen wrong. Een ritme dat hij herkende uit de partituur. Een ritme dat hij nooit had moeten herkennen.

Jan stapte naar voren en greep Henny bij de schouder. “Je moet luisteren naar mij,” zei hij, zijn stem urgent en geladen met herinneringen aan een verleden dat hij nooit had kunnen ontsnappen. “Dit is niet het echte ritme. Het is slechts een echo. Het is een lokmiddel. Als je meegaat, dan ben je verloren.”

Maar Henny hoorde slechts delen van de woorden. Zijn aandacht werd getrokken naar de schaduw die nu dichterbij kwam, elke beweging zo langzaam dat het haast leek alsof de tijd zelf zich terugtrok om ruimte te maken voor iets dat ouder was dan tijd. Zijn hartslag begon te kloppen in hetzelfde ritme als de schaduw. Hij voelde hoe zijn vingers zich kromden en ontspanden in een patroon dat hij niet bestuurde.

Hendrik zag het gebeuren en stapte naar voren. “Niet kijken,” zei hij. “Henny, niet kijken!”

Maar het was te laat. De schaduw reikte naar een vorm die geen handen kon hebben en toch een gebaar maakte dat onmiskenbaar uitnodigend was.

Toen gebeurde het.

De schaduw splitste zich.

Een tweede vorm verscheen, dun als rook, en vervolgens een derde, trager en dikker alsof het een zwaardere echo was. De drie schaduwen bewogen in een cirkelvormige formatie, een cirkel die identiek was aan de derde cirkel van de dans. Henny voelde het ritme door zijn lichaam gaan, alsof hij zelf op het punt stond om mee te draaien.

Jan greep hem steviger vast. “Dit is de derde fase,” fluisterde hij, zijn stem trillend van angst. “De cirkel van de schaduwdans. Dit is het moment waarop de danser breekt.”

Hendrik stapte naar voren en schreeuwde: “Henny, wegstap! Nu!”

Henny probeerde weg te kijken, maar zijn hoofd draaide langzaam terug alsof iemand zijn nek zachtjes in dezelfde richting duwde als die van de schaduw. Hij voelde de kracht in de ruimte toenemen. De echo's van de dans vulden de catacomben alsof het ritueel opnieuw werd opgeroepen.

En toen voelde Henny een ruk in zijn hand.

Hij keek omlaag en zag, tot zijn ontzetting, dat zijn linkerhand een hoek maakte die hij niet bewust had ingezet. Zijn vingers bewogen in een patroon dat exact overeenkwam met een van de passen die in de partituur waren beschreven. Het was een kleine beweging. Een subtiele beweging. Maar het was genoeg om hem te doen beseffen dat de schaduw hem in zijn greep had.

“Stop!” riep Jan. “Henny, stop ermee!”

“Ik doe niks!” schreeuwde Henny terug, zijn stem vol paniek. “Dit is niet mijn beweging!”

De schaduwen kwamen dichterbij, cirkelden om hem heen. Niet fysiek, maar qua aanwezigheid. De lucht werd dunner. De stilte werd luider. Henny voelde een druk in zijn hoofd die op het punt stond om barsten in zijn gedachten te slaan. Toen gebeurde het onmogelijke.

Zijn eigen schaduw bewoog.

Niet de schaduw van de schaduwen in de ruimte. Zijn eigen schaduw, die op de grond onder hem lag, trok zich los aan de rand, nauwelijks zichtbaar, maar onmiskenbaar. Een flikkering. Een scheur in de duisternis onder zijn voeten.

Henny kneep zijn ogen dicht en zette met brute wilskracht een stap achteruit. Het brak het ritme. Het brak de spanning.

De schaduwvormen bevroren.

De lucht hield op met trillen.

De catacomben leken opnieuw te ademen.

11. de Getuige uit de Toren

De nacht hing laag over het klooster toen zij terugkeerden uit de catacomben, alsof de hemel zelf zijn gewicht op de daken had gelegd in een poging de echo's van de dans onder de aarde te houden. Het binnenplein was verlaten, maar het voelde niet leeg. De lucht trilde van een spanning die geen oorsprong leek te hebben, een vibratie die zich door de stenen verspreidde alsof het gebouw luisterde en wachtte. Henny, Jan en Hendrik liepen langzaam verder, ieder verzonken in gedachten die hen meer verontrustten dan ze wilden toegeven. De schaduwen die in de diepte hadden bewogen lieten in hun achterhoofd een afdruk achter die niet door tijd of afstand kon worden gewist.

Henny voelde nog steeds het nare gevoel in zijn linkerhand, alsof er een dun koord om zijn botten was gewikkeld dat zich af en toe aanspande. Hij probeerde zich te concentreren op zijn ademhaling en het ritme te breken dat hardnekkig als een echo in zijn spieren bleef hangen, maar het lukte hem niet volledig. Hij wist dat er iets in hem was geraakt wat niet zomaar zou verdwijnen. Een vonk van een ritueel dat in zijn lichaam was achtergebleven. Een melodie die zich tussen zijn zenuwen had genesteld.

Voordat zij de deur naar de binnenzaal bereikten, hoorden zij het geluid. Een harde, abrupt afgebroken klap, gevolgd door iets dat viel en een langgerekte, zware beweging maakte. Alsof een object ergens hoog boven hen was losgeraakt en in de diepte tot stilstand was gekomen. Hendrik verstijfde onmiddellijk, greep zijn zaklamp steviger vast en richtte zijn oren naar de toren die boven het klooster uitstak als een vinger die nog steeds naar de hemel wees, maar die al lang vergeten was door de hemel zelf.

“Dat kwam van de klokkentoren,” zei hij, zijn stem laag en gespannen. “Er hoort niemand te zijn.”

Jan draaide zich langzaam naar de toren en een rilling trok over zijn schouders. “Dan is iemand daar,” zei hij. “Iemand of iets.”

Ze haastten zich door het binnenplein, tegen beter weten in gedreven door de zekerheid dat wat zij hoorden niet genegeerd mocht worden. De stenen trap naar de toren was smal en scheef, alsof hij over honderden jaren door trillende voetstappen was verzwakt. Het was duidelijk dat mortel en steen het zwaar hadden onder het gewicht van een gebouw dat te veel had moeten dragen. De lucht werd kouder naarmate zij hoger kwamen, alsof elke trede hen verder leidde van de wereld beneden en dichter bij een gebied dat niet voor levende mensen bedoeld was.

Toen zij de laatste draaischede namen, zagen zij het.

Het touw van de grote klok hing strak gespannen omlaag als een levensader, volledig beladen. En daar, aan het einde van het touw, hing een lichaam. Het gewicht deed het touw zwak trillen in de tocht die door de toren gleed. De voeten van de man schommelden zacht heen en weer, alsof een onzichtbare hand hem nog steeds in beweging hield. De armen hingen krachteloos langs zijn lichaam en zijn hoofd was schuin naar voren geknikt, alsof hij nog steeds luisterde naar een laatste melodie die in zijn gedachten bleef nagalmen.

Hendrik liep naar voren terwijl Henny een hand op zijn arm legde, maar Hendrik schudde hem af. Hij wilde weten wie dit was, wie deze nieuwe getuige was die nooit had mogen spreken, maar wiens dood misschien meer vertelde dan zijn leven ooit had kunnen.

Toen de zaklamp over het gezicht gleed, verstijfde Hendrik.

Het was een man van middelbare leeftijd, zijn gelaat verstijfd in een uitdrukking die niet op angst leek maar op verrassing. Alsof hij had gezien wat hem gevangen nam, maar niet had begrepen wat hem daarna losliet. Zijn handen waren niet gekneusd, wat erop wees dat hij zich niet had verzet. Zijn gezicht was bleek. Maar dat was niet wat hen het meest trof.

Het was zijn houding.

Zijn benen waren niet simpelweg gekruimeld door de zwaartekracht. Zijn armen hingen niet lukraak naast hem. Zijn lichaam hing in een exacte choreografische positie. Een positie die Henny onmiddellijk herkende uit de partituur. Positie zeven. De houding waarin de danser zichzelf offert aan het ritme, met de nek gebogen in een hoek die de overgang markeert naar de tweede fase van de dans.

Henny voelde zijn maag samenkrampen. “Dit is geen zelfmoord,” fluisterde hij. “Dit is geen moord. Dit is... uitvoering.”

Jan knikte. “Hij stond in de verkeerde lijn. Hij heeft te dicht bij de derde cirkel gestaan. De danser wordt dan de boodschapper.”

Hendrik draaide zich om met een blik die meer verzet dan begrip toonde. “Wat bedoel je? Hij was een boodschapper?”

“Niet voor ons,” zei Jan. “Voor hem.” Hij wees naar de duisternis boven hen, naar het mechanisme van de klok waar niets bewoog, maar waar de lucht toch leek te golven.

Henny keek omhoog. Een koude rilling trok langs zijn ruggengraat.

Toen hij terugkeek naar het lichaam, merkte hij iets op.

Het touw. Het touw waarmee de man hing.

Er zat iets aan vast, op schouderhoogte.
Een klein stuk papier, geklemd tussen touwvezels.

Henny reikte ernaar en trok het voorzichtig los. Het was niet zomaar een papier. Het was een fragment van een bladzijde. Dezelfde stijl als de partituur. Dezelfde inkt. Dezelfde onnatuurlijke aanwezigheid.

Toen hij het openvouwde, zag hij dat er slechts één zin op stond.

“Hij kijkt.” De wind trok door de toren. Een lange, lage toon, alsof de klok zélf ademde.

12. de Stem Onder de Steen

De viooltoon die uit de mond van de opgehangen man ontsnapte hing als een dunne draad tussen leven en dood in de hoge ruimte van de toren. Het geluid trilde door het houtwerk, door het klokmechanisme, door de koude lucht, alsof het niet door een keel werd voortgebracht maar door de structuur van het gebouw zelf. Henny voelde de klank tot diep in zijn borstkas doordringen, alsof zijn ribben een echo vormden van een ritme dat hij niet wilde herkennen. Hendrik staarde naar het lichaam, zijn ogen groot en donker, getroffen door een mengeling van afschuw en ongeloof. Jan stapte een paar passen achteruit en leek kleiner te worden, alsof zijn lichaam instinctief afstand probeerde te bewaren van iets wat geen deel van de fysieke wereld meer was.

De viooltoon bleef nog enkele seconden hangen, maar in werkelijkheid voelde het als minuten. Toen viel hij abrupt stil, alsof een onzichtbare hand de strijkstok had gestopt. Het lichaam hing daarna weer bewegingloos aan het touw, de mond langzaam sluitend in een pose die pijnlijk dicht in de buurt kwam van een macabere rust.

“Hij is een boodschapper geweest,” zei Jan op zachte toon, terwijl hij langzaam dichterbij kwam. “De zevende positie is geen eindpunt van de dans. Het is het ogenblik waarop de danser ophoudt deel te nemen en begint te spreken namens iets anders.”

Hendrik kreeg zijn stem terug, al was deze schor. “Dit is niet normaal. Dit is niet menselijk. Dit is niet eens logisch.” Hij draaide zich naar Henny. “We moeten dit rapporteren. We kunnen dit niet voor ons houden. Wat hier gebeurt, gaat ons macht te boven.”

Henny staarde naar het fragment in zijn hand, het stukje perkament dat tussen de vezels van het touw geklemd had gezeten. De woorden erop brandden in zijn gedachten. Hij kijkt. Hij voelt de aanwezigheid in zijn nek, de blik die niet werd gevoeld door de ogen maar door de huid zelf. Zijn keel werd droog. “We rapporteren dit,” zei Henny, “en niemand gelooft ons. We nemen het mee en het wordt weggehoond. We laten

het hier en het wordt vergeten. Of erger. Iemand anders vindt het, iemand die niet weet wat het betekent. En dan begint alles opnieuw.”

Jan knikte langzaam. “Er is nooit een manier geweest om het te stoppen. Alleen manieren om het te vertragen.”

Hendrik schudde zijn hoofd. “Nee. Nee. Dat accepteer ik niet. Er moet een reden zijn dat dit ritueel ooit werd gemaakt. Er moet een reden zijn dat het hier is uitgevoerd. Er moet een manier zijn om het te doorbreken.”

Maar Jan keek hem aan met een blik die duidelijk maakte dat hij al te vaak met die gedachte had geleefd. “De dans is geen creatie van mensen. Het is een reactie. Het is eeuwen geleden ontstaan toen iemand iets miste, iets dat niet in de wereld van de levenden thuishoorde. Het ritueel is ontstaan om iets toe te laten of juist buiten te houden. Maar iemands bedoeling, iemands wil... dat is allang verdwenen. Wat wij nu zien, is het residu van iets wat niet meer tegen te houden is.”

Henny sloeg zijn ogen neer. “Dan moeten wij begrijpen wat het is. Begrijpen waarom het gebeurt.”

Jan keek naar het lichaam dat weer stil hing. “Het graf onder de grond is niet het enige. Er is nog een plek.”

“Waar?” vroeg Hendrik met ingehouden adem.

Jan antwoordde niet meteen. Hij keek naar de muren van de toren, alsof hij wachtte tot ze opnieuw zouden spreken. Toen eindelijk zei hij: “Er is een tweede steen. Een grotere. Een dieper gelegen graf waar niet de lichamen liggen die zijn vastgelegd, maar de lichamen die nooit gevonden mochten worden. De eerste slachtoffers van de dans. De oorspronkelijke offeranden.”

Henny's adem haakte even. “En waar ligt die steen?”

Jan sloeg zijn ogen neer. “Onder het midden van het klooster. Direct onder de oude binnenzaal. Het is de steen waar niemand meer komt, omdat ze denken dat het slechts een verzakte fundering is. Maar het is een graf. En onder die steen... leeft nog iets.”

De woorden hingen in de lucht als rook.

Hendrik wilde iets zeggen, maar toen klonk er een nieuw geluid vanuit de diepte van de toren. Een trage, krassende beweging, alsof iets langs de binnenkant van de muur gleed. De drie mannen verstijfden opnieuw. Het geluid trok omlaag, alsof er vingers langs het steenwerk schraapten. Het was niet speels. Het was methodisch. Ritmisch. Een patroon.

Henny voelde een vlaag van angst die dieper ging dan wat hij eerder had gevoeld. Hij herkende het patroon. Het was een cadence. Een afsluiting van een muziekfrase. Een signaal dat iets op het punt stond te beginnen of af te sluiten.

Het geluid stopte.

Het was stil.

Veel te stil.

Toen kwam de wind.

Een wind die van beneden kwam, vanuit de kelder van de toren, terwijl er geen opening was voor wind om door naar boven te reizen. De koude lucht gleed langs hun benen omhoog alsof iets hen aanraakte dat geen warmte bezat. De haren in hun nek stonden recht overeind. Hendrik richtte zijn zaklamp naar de trap die naar beneden leidde.

“Daar beneden,” fluisterde hij. “Iets beweegt daar.”

Jan schudden zijn hoofd. “Nee. Iemand. Niet iets.”

Henny voelde hoe zijn hand als vanzelf het fragment perkament vaster greep.

Toen klonk het.

Een voetstap.

Niet zwaar.

Niet bewust.

Maar ritmisch.

Precies één maat na de laatste viooltoon.

Henny wist precies wat dat betekende.

“Het ritueel is verplaatst,” zei Jan. “Het is niet langer onder de grond.
Het is opgestaan.”

Hendrik draaide zich naar de trap, maar Henny legde een hand op zijn schouder.

Het was te laat.

Een schaduw verscheen in de deuropening beneden. Niet op de muur.
Niet in de lucht.

Maar als een lichaam.

Een lichaam in witte pij.

Met een kap die diep over het gezicht hing.

Een monnik.

Maar niet levend.

Het wezen bewoog niet zoals een mens. Het gleed.

De kaars in zijn hand had geen vlam, alleen een bleke, lichtgevende gloed.

En toen hief hij zijn hoofd.

Wat daaronder zat was geen gezicht.
Geen huid.
Geen ogen.

Het was een schedel, hol en wit, met kaken die zachtjes open en dicht gingen alsof hij woorden vormde die nog geen lucht hadden gevonden.

13. Onder de Eerste Steen

De lucht in de toren bleef trillen met elke slag van de klok, alsof het hout en het ijzer gezamenlijk een waarschuwing voortbrachten in een taal die ouder was dan het klooster zelf. Terwijl de monnik met de schedelkop langzaam dichterbij gleed, voelden Henny, Jan en Hendrik hoe de ruimte kleiner werd, niet door beweging van muren maar door het besef dat zij zich nu bevonden in het middelpunt van een ritueel dat opnieuw tot leven was gewekt. Het licht van de gloedkaars die de monnik droeg vormde een kring die niet groter werd dan een pas, en toch leek die kring te groeien in intensiteit, alsof het licht zelf niet bedoeld was om te verlichten, maar om te onthullen.

Hendrik richtte zijn zaklamp op de monnik, maar het licht gleed weg alsof het door water werd gezogen. De schedel draaide zich langzaam, bijna sierlijk, en de kaak opende zich met een knarsend geluid dat door merg en been ging. Er kwam geen adem, geen stem, maar toch had Henny de indruk dat het wezen sprak. Niet in woorden. In bestemming. In richting.

“Hij hoort bij de tweede cirkel,” zei Jan met een gedempte stem. “Hij is geen losgemaakte schaduw. Hij is een boodschapper. Een drager van de oude beweging. Hij verschijnt wanneer de steen onder ons wakker wordt.”

Hendrik keek hem scherp aan. “Welke steen bedoel je precies? We hebben al een graf gezien.”

“Niet dat graf,” zei Jan. “Er is een oudere. De Eerste Steen. De steen die de oorsprong van de dans draagt. De steen waaronder het eerste offer werd gelegd, lang voordat iemand de partituur opschreef. Die steen is het brandpunt van het ritueel. En als hij beweegt... dan beweegt alles mee.”

Henny voelde een koude rilling door zijn ruggengraat trekken. De woorden van Jan drongen in hem door als de eerste druppels regen

voor een storm die nog moest beginnen. “Waar ligt die steen?” vroeg hij.

Jan antwoordde niet meteen. Hij keek naar de schedelmonnik, die nu stil stond, slechts een meter van hen verwijderd, en de bleke gloed van de kaars deed zijn schedel glanzend lijken, alsof het wit voortdurend vers werd gehouden door een onzichtbare adem. De monnik maakte geen beweging, maar de lucht rondom hem pulseerde alsof hij deel uitmaakte van een stroming die niet zichtbaar was maar wel voelbaar.

“De steen ligt direct onder de oude binnenzaal,” zei Jan eindelijk, zijn stem schor. “Onder de mozaïekvloer. Maar niemand wist dat behalve de eerste orde van dit klooster. En de laatste archivaris die het geheim moest bewaren... tot hij stierf.”

Henny voelde iets in zijn borst trekken. “Joost,” fluisterde hij. “Hij wilde het geheim vrijgeven.”

Hendrik pakte zijn zaklamp steviger vast. “Dan moeten we daarheen. Als dat de oorsprong is van alles wat hier gebeurt, dan...”

Zonder dat hij de zin kon afmaken, klonk er een kraak. Niet boven hen, maar onder hen. Een diepe, resonante klank, alsof een enorme steen verschoven werd door iets wat niet met handen werkte maar met wil. De toren trilde zacht, alsof een hartslagin de aarde onder het klooster samentrok.

“Hij beweegt,” zei Jan. “De steen beweegt. Het is begonnen.”

De schedelmonnik zette een enkele stap achteruit, maar niet zoals een man zich zou terugtrekken. Hij gleed. Zijn voeten raakten de vloer niet. Hij draaide zich om in één soepele beweging die veel te elegant was voor een wezen zonder spieren. En toen gleed hij naar de trap die omlaag leidde.

Hendrik keek hem na, verstijfd. “Hij wil... dat wij volgen.”

Henny slikte. “Of hij wil ons naar de plek brengen waar het eindigt.”

Jan keek hen beide aan. “We hebben geen keuze meer. Als de steen in beweging is, wordt het ritueel volledig. En als wij niet ingrijpen, wordt het niet alleen het ritueel van de doden... maar ook van de levenden.”

Ze daalden de trap af, achter de bewegende monnik aan die hen voorging alsof hij een priester was die hen naar de kern van een mis leidde die nooit uitgesproken mocht worden. De lucht werd kouder met elke trede en de trillingen onder hun voeten werden sterker, ritmischer, als een trom die van diep onder de aarde werd geslagen.

Toen zij de begane grond weer bereikten, werden de trillingen luider. De ramen rinkelden in hun loodlijsten. De vloer pulseerde. Hendrik keek naar de centrale gang die leidde naar de oude binnenzaal en voelde een drang om achteruit te stappen, als een dier dat instinctief voelt dat een roofdier te dichtbij is gekomen.

De monnik gleed de gang in en het bleke licht van zijn kaars volgde hem als een rivier van melkachtig wit. De schaduwen langs de wanden trokken zich terug, alsof zij bang waren voor het licht van een wezen dat geen schaduw mocht werpen, maar er minstens één zou nemen.

De binnenzaal lag voor hen, stil en grijs. De mozaïekvloer die ooit een religieus patroon had gevormd was zwaar beschadigd door tijd, vocht en verwaarlozing. Maar onder het valse patroon lag iets anders. Een ronding. Een ring. Iets dat niet in de rest van de architectuur paste.

Jan knielde neer en legde zijn hand op de grond. Henny volgde en voelde dezelfde koude adem die hij eerder had gevoeld in de toren.

“Dit is de Steen des Aanvangs,” zei Jan. “En alles begint en eindigt hier.”

Op dat moment klonk een diepe scheur door het gebouw, alsof een reusachtig gewicht zich verschoven had. De vloer trilde hevig.

Scheuren trokken zich razendsnel door het mozaïek, alsof een onzichtbare hand in de ondergrond krabde.

Henny sprong achteruit. Hendrik greep naar de muur om niet te vallen. Jan bleef knielen, maar zijn ogen waren groot, alsof hij iets hoorde wat de anderen nog niet konden horen.

En toen, heel langzaam, begon het midden van de vloer omhoog te komen.

Steen verschoof.

Stof steeg op.

De adem van de aarde ontsnapte.

Een ronde steen, grijs en zwaar, kwam omhoog alsof een wezen onder de aarde hem duwde. De scheuren eromheen openden zich verder en de ruimte vulde zich met trillingen die klonken alsof er een hart begon te kloppen onder hun voeten.

De monnik stond stil, keek naar de steen alsof hij getuige was van een geboorte die al eeuwen te laat kwam.

En toen gebeurde het.

Uit de scheur onder de steen stak een hand omhoog.

Geen levende hand.

Geen vlees.

Een hand van bot.

Met witte handschoenen.

14. de Ontwaking van het Ritme

De hand die onder de steen vandaan kwam, wrong zich langzaam omhoog, de botten krakend als natte takken die onder teveel gewicht breken, en de witte handschoen die het geraamte bedekte glansde op een onnatuurlijke manier in het zwakke licht van de kamer. Het was alsof de stof zelf geen vezels meer bezat maar gevormd was uit iets kouders, iets dat eerder leek op porselein of bevroren huid. Terwijl de vingers zich naar buiten boorden, voelde Henny een golf van hitte over zijn huid trekken, niet omdat de ruimte warmer werd, maar omdat zijn lichaam instinctief reageerde op iets dat als levend gevaar werd geregistreerd. Hendrik trok zijn zaklamp omhoog, maar het licht dat uit de lamp kwam leek te worden afgebogen, alsof het bot-handstuk dat in de scheur stak een barrière vormde die licht terugkaatste zonder enige reflectie.

Jan stond rechtop en zette een stap terug. Zijn gezicht had die bleke uitdrukking die slechts één ding kon betekenen: herkenning. “Dit is de eerste drager,” fluisterde hij, en zijn stem kraakte alsof hij vocht tegen woorden die zich niet in menselijke taal lieten uitspreken. “Dit is degene die de dans voor het eerst heeft uitgevoerd. Degene die zijn lichaam heeft achtergelaten en zijn schaduw heeft gegeven aan het ritueel.”

Henny voelde een koude rilling die langs zijn ruggengraat omhoog kroop als een slang die een nest had gevonden in de holtes van zijn gedachten. Hij keek naar de steen die langzaam verder opzij werd gedrukt door een kracht die onmogelijk menselijk kon zijn. Zijn adem stokte toen hij zag hoe een tweede hand zich van onder de steen losmaakte. Een identieke, witgehandschoende, botte hand die zich naar de wereld boven de grond wrong. De steen verschuifde nog een paar centimeter en een golf van lucht kwam naar boven, koud, muf en gevuld met een geur die zich het best liet omschrijven als eeuwen gerijpte stilte.

De vloer bleef trillen, niet in korte schokken maar in een langgerekte puls die identiek was aan het ritme van een hartslag. Een ritme dat geen

menselijk lichaam kon voortbrengen. Een ritme dat voortkwam uit de diepte onder het klooster, alsof een wezen dat vergeten was door tijd zelf weer zijn ogen opende. Henny voelde hoe zijn hart in diezelfde puls begon te kloppen, alsof zijn lichaam onzichtbare draden kreeg die verbonden waren met het ritueel dat onder hen werd ontwaakt.

Hendrik stapte naar voren. Hij wilde iets doen, maar zelfs hij wist niet wat. Zijn hand, met daarin de zaklamp, trilde licht. “We moeten dit stoppen,” zei hij, maar zijn stem klonk alsof hij zijn eigen woorden niet geloofde. “We moeten die steen terugduwen. We moeten—”

“Dat heeft geen zin,” onderbrak Jan hem. “De steen wordt niet bewogen door handen. Niet door lichamen. Hij wordt bewogen door ritme. Door de dans.” Hij draaide zich naar Henny. “En jij hebt het ritme gevoeld. Het zit in jou. Jij hebt hem gehoord. Jij hebt een deel van de uitnodiging aangenomen.”

Henny’s keel werd droog. “Ik heb niets geaccepteerd.”

“Je lichaam wel,” zei Jan. “En het ritueel maakt geen onderscheid tussen wat jij wilt en wat jouw schaduw verlangt.”

De steen schoof langzaam verder open en nu zagen ze het bovenlichaam dat onder de grond had gelegen. Een ribbenkast, half intact, half gebarsten, omhuld door fragmenten van wit textiel dat ooit een gewaad moest zijn geweest maar nu leek op een vervormde echo van gewijde kleding. De ribben bewogen. Onmogelijk langzaam, maar ze bewogen. Alsof de lucht die uit de diepte kwam een ademtocht vormde die terugkeerde in een lichaam dat allang gestorven was.

Henny stapte achteruit, struikelde bijna over een losse steen en moest zichzelf opvangen tegen de muur. Zijn hart sloeg sneller, maar niet alleen uit angst. Hij voelde de dans in zich opkomen. Een druk in zijn schouders. Een trilling in zijn knieën. Een impuls die hem dwong om een stap te zetten in een richting die hij niet kon bepalen. De ritmische puls van de vloer versterkte de drang, alsof het gebouw zelf hem uitnodigde om mee te bewegen.

Hendrik zag het gebeuren en greep hem beet. “Henny! Blijf bij jezelf!”

Henny schudde zijn hoofd, maar het hielp niet. De druk werd sterker. Het ritme werd luider, niet in zijn oren maar in zijn botten. Hij voelde zijn handen zich spannen, alsof ze onzichtbare draden vasthielden. Zijn linkerhand trok in een hoek die niet natuurlijk was. Zijn schouder verstrakte. Het was alsof het ritueel hem begon te herkennen, alsof zijn lichaam al een deel van de choreografie kende.

De botten onder de steen bewogen opnieuw. Een zacht kraken vulde de ruimte. De schedel kwam naar boven, langzaam, maar met een doelgerichtheid die angstaanjagend was. De kaken openden zich en sloten zich, alsof ze de lucht proefden. De oogkassen leken hol te blijven, maar Henny voelde zich bekeken. Niet door ogen, maar door iets anders. Door aanwezigheid.

Jan fluisterde: “Dit is de Oorspronkelijke Danser. Hij komt niet voor ons. Hij komt voor de dans. En hij komt voor de volgende.”

Henny voelde hoe de lucht in zijn longen werd weggeperst door een druk die niets met atmosfeer te maken had. De ribbenkast van het wezen onder de steen tilde zich opnieuw op. Een geluid vulde de ruimte. Een zachte toon. Geen viool dit keer. Iets diepers. Iets als een bas die werd voortgebracht door hout en bot tegelijk.

Het ritueel wakkerde aan.

En de steen schoof verder open.

Toen gebeurde het onverwachte.

De monnik met de schedelkop die hen naar deze plek had gebracht, dreunde opeens achteruit alsof hij geraakt werd door een kracht die de anderen niet zagen. Zijn kaars viel uit zijn hand. De gloed doofde. Zijn lichaam leek te verkrampen. En net voordat hij ineen zakte, wees hij opnieuw naar Henny.

Niet waarschuwend.
Niet dreigend.
Maar gebiedend.

14. de Eerste Breuklijn

Het verzoek dat uit de diepte omhoog was gestegen, de fluistering die zijn naam vormde met een helderheid die onmogelijk uit dode botten kon komen, hing nog in de lucht terwijl de ruimte onder het klooster zich vulde met een ritmische spanning die tastbaar werd in elke ademtocht die zij durfden te nemen. Henny voelde de woorden niet slechts in zijn oren, maar diep in zijn schedel, alsof ze van binnenuit waren uitgesproken door een stem die zich door zijn botten heen wrong. De Oorspronkelijke Danser had zijn hand naar hem uitgestoken, niet als een vriendelijk gebaar, maar als een bevel van een eeuwenoud ritueel dat eindelijk zijn volgende deelnemer had gevonden.

De vloer onder hen bleef in dezelfde puls trillen, diezelfde langgerekte hartslag die niet menselijk kon zijn. Het voelde alsof het hele klooster zich boog, alsof de fundamenteën een beweging maakten die hen wilden meenemen in een ritme dat nooit voor de levende wereld bedoeld was. Henny wilde wegstappen, wegluchten, zich losrukken uit de magnetische trek van het ritueel dat onder hem ontwaakte, maar zijn voeten bleven stevig verankerd aan de vloer. Zijn spieren reageerden niet meer op zijn eigen wil. Het was alsof het ritme van de dans zich door zijn lichaam begon te verspreiden als een vergif dat de controle overnam van alles wat hem menselijk maakte.

Jan zette een hand op zijn schouder en trok hem naar achteren, maar Henny voelde niet meer de kracht van een mens. Hij voelde slechts een lichte verstoring in een patroon dat allang in hem was geactiveerd. Hij keek Jan aan, zag de angst in diens ogen, maar voelde er geen aansluiting meer mee. Zijn hoofd was gevuld met de klanken van onhoorbare muziek, met gefluister, met stappen die niet door voeten maar door schaduwen werden gezet.

Hendrik stapte naar voren en greep Henny bij zijn andere schouder. Zijn stem was niet langer die van een inspecteur maar die van iemand die alles op het spel zette om een vriend uit een brandend huis te trekken. “Henny, kijk naar mij. Niet naar hem. Niet naar dat ding. Kijk. Naar. Mij.”

Maar Henny kon niet kijken. Zijn hoofd draaide langzaam, als een marionet waarvan de touwtjes strakker werden aangetrokken door een onzichtbare choreograaf. Zijn blik werd naar beneden getrokken, naar de Oorspronkelijke Danser die zich steeds verder uit de aarde omhoog wrong. Elke beweging ging gepaard met het kraken van botten die lang niet meer bewogen hadden, maar die nu weer leven kregen door de puls die uit de aarde steeg.

De skelettenborstkast rees verder boven de steen uit, en Henny zag nu dat er iets omheen gewikkeld zat. Geen lijkwade, geen kleding, maar een soort verharde laag, als gestoorde hars of gestolde adem, alsof iemand eeuwen geleden een poging had gedaan de dans te stoppen door het wezen in een omhulsel te verzegelen. Maar de verzegeling brak nu open als oud ijs onder te zware stappen, en de benen van de danser kwamen vrij. De gewrichten draaiden in hoeken die onmogelijk konden bestaan. En toch bewogen ze.

De hand van de Oorspronkelijke Danser bleef naar hem uitgestrekt. En Henny voelde zijn eigen hand trillen in een ritme dat niet het zijne was. Een ritme dat hij niet wilde herkennen, maar dat al deel van hem was geworden toen de witte viool hem had aangeraakt met haar toon. Hij voelde zijn vingers zich strekken, zijn pols draaien, alsof hij de eerste pas van een choreografie uitvoerde die alleen dodelijke uitkomsten kende.

Jan trok harder aan hem, zijn stem schor van inspanning. “Henny, luister naar mij. Je moet het ritme breken. Je moet je eigen beweging maken, niet die van hem.”

Maar Henny kon geen beweging maken. Zijn lichaam stond strak, als gespannen hout dat op het punt stond te splinteren. En diep onder hem klonk een basale toon, een geluid dat leek op een gezongen ademtocht van de aarde zelf, en de Oorspronkelijke Danser zette een stap naar voren, niet op de vloer, maar op het ritme zelf, alsof hij over de puls heen liep zoals een danser op een koord.

Hendrik trok Henny naar zich toe, gebruikte al zijn kracht om hem los te krijgen uit de onzichtbare greep van het ritueel. En op dat moment gebeurde het. Henny's hoofd kantelde achterover en uit zijn mond ontsnapte een geluid dat hij niet zelf had voortgebracht. Een lage, grommende beweging van lucht, alsof zijn keel fungeerde als een doorgang voor een stem die niet bij hem hoorde.

Jan trok zijn hand terug alsof hij zich verbrand had. "Het begint," zei hij. "De dans neemt hem over."

De Oorspronkelijke Danser stond nu volledig boven de steen. De wervelkolom was nog half verbonden aan aarde, alsof hij een marionet was die zich langzaam losmaakte van de grond. Zijn hoofd draaide langzaam en leek recht naar Henny te kijken, hoewel er geen ogen waren om te zien. En toch voelde Henny de blik. Een onmiddellijke, dwingende erkenning.

Het ritme werd sterker. De vloer trilde harder. De wanden van het klooster begonnen zachtjes mee te resoneren, alsof het hele gebouw een instrument werd dat aansloeg op onzichtbare snaren. Henny voelde een brandende druk achter zijn ribbenkast. Zijn ademhaling werd sneller, niet omdat hij wilde ademen, maar omdat het ritme dat van hem verlangde. Zijn schouders trokken zich naar achteren. Zijn knieën knikten. Zijn voeten splitsten zich iets naar buiten, precies zoals in de eerste fase van de schaduw dans.

Hendrik bracht zijn gezicht vlak bij het zijne. "Henny, blijf wakker. Blijf bij ons."

Maar Henny hoorde hem niet meer.

Hij hoorde enkel het ritme.

En toen sprak de Oorspronkelijke Danser opnieuw. Niet met stem. Niet met lucht.

Maar met beweging.
Hij hief zijn hand.
Hij draaide zijn pols.
Hij zette de eerste pas.

16. de Tweede Cirkel

De beweging die Henny's lichaam uitvoerde voelde aan als een schok door zijn eigen botstructuur, alsof zijn skelet kortstondig geen eigendom van hemzelf was maar van een onzichtbare kracht die precies wist welke pezen, spieren en gewrichten moesten worden aangespannen. Hij voelde geen bewuste wil achter de beweging, slechts een dwingende ritmische impuls die langzamerhand zijn ademhaling begon over te nemen. Zijn longen vulden zich op een tempo dat niet het zijne was, op een maat die klonk als een vertraagde hartslag, als een ademtocht van aarde die door hem heen werd geduwd.

Hendrik hield hem vast, maar het voelde voor Henny alsof Hendrik hem vasthield door een dikke laag water heen. De woorden die Hendrik uitsprak kwamen gedempt aan in zijn oren, vervormd tot lage klanken die wegzonken in de diepte van zijn gedachten. De wereld trok zich terug tot een cirkel van beweging rond zijn lichaam. De hand van de Oorspronkelijke Danser, nog steeds geheven in die onnatuurlijke hoek, maakte een nieuwe draai en opnieuw voelde Henny iets verschuiven in zijn schouderbladen, alsof zijn ruggengraat zich voorbereide op een buiging die zijn spieren nooit hadden geleerd maar toch wilden volgen.

Jan zag het gebeuren en zijn gezicht brak open in een mengeling van angst, verdriet en herkenning die Henny niet langer bewust kon lezen. Jan wist wat dit betekende. Hij had de dans gezien. Hij had hem gevoeld. Hij had hem overleefd doordat hij ooit precies op dit moment zijn lichaam had gebroken, de cirkel had verstoord, het ritme had verscheurd door een val die zijn knie had verwoest. Jan wist dat dit het punt was waarop een dansersziel werd gesplitst, waarop de schaduw zich losmaakte, waarop de danser ophield mens te zijn.

“Niet laten gaan,” zei Jan, zijn stem laag en dof. “Niet nu. Niet op dit punt. Als hij deze stap afmaakt, verliest hij zichzelf. Dit is de tweede cirkel. De cirkel van losmaking. Hier breekt de lijn tussen lichaam en schaduw.”

Hendrik schudde zijn hoofd. “Ik kan hem niet vasthouden. Hij beweegt zonder zijn spieren. Het is alsof hij... glijdt.”

“Dat is precies wat er gebeurt,” zei Jan. “Hij begint te reageren op de puls van het ritueel. Niet op ons. Niet op stem. Op de Dansers. Op hem.” Jan wees naar de Oorspronkelijke Danser die nu volledig boven de steen stond. Het geraamte droeg geen vlees, maar de aanwezigheid was massief, als een houten beeld dat een storm wist te weerstaan zonder ook maar één keer om te vallen.

Toen zette de Oorspronkelijke Danser zijn tweede pas.

Het was een beweging die nauwelijks zichtbaar was. Een lichte buiging in zijn linkerknie. Een kromming in zijn wervelkolom. Maar het effect was onmiddellijk. Henny's lichaam trok mee, alsof de lucht tussen hen in een gespannen draad was geworden die hem dwong dezelfde richting op te draaien. Zijn voeten gleden een fractie over de vloer, zijn schouders trokken naar achteren in een hoek die op het randje van ontwrichting zat. Het ritme dat door het gebouw trilde zwol aan, vulde de ruimte met een onhoorbare basfrequentie die voelbaar was in hun botten.

Jan ademde zwaar in en zette een stap naar voren. “Henny, luister naar mij. Ik heb dit gezien. Ik heb dit gevoeld. Dit is het moment waarop je moet breken. Niet meebewegen. Breken. Als je dat niet doet, dan kom je in de derde cirkel terecht. En als je daar eenmaal staat, kom je nooit meer terug.”

Henny's hoofd kantelde langzaam naar achteren. Hij zag niets meer van de kamer, niets meer van Hendrik of Jan. Hij zag bewegingen. Lijnen. Patroonreeksen uit de partituur die als gloeiende slangen door de lucht trokken. Hij zag de dans, niet als choreografie op papier, maar als levende beweging die door de ruimte golvende spiralen trok. Hij zag de schaduw van zichzelf, los aan het worden bij zijn voeten, niet volledig, maar als een knipperende dubbele vorm die niet precies overeenkwam met zijn eigen houding.

“Hij gaat los,” zei Jan met hese stem. “Als zijn schaduw zich splitst, als het ritueel hem kiest... dan verliezen we hem.”

Hendrik greep Henny onder zijn armen en probeerde hem terug te trekken, maar Henny's lichaam leek gewichtloos geworden, alsof hij zweefde op een ritme dat geen massa meer kende. Het was alsof de zwaartekracht zichzelf corrigeerde ten gunste van het ritueel. Alsof de dans de regels van de wereld mocht herschrijven.

En toen gebeurde het moment waar Jan al bang voor was.

De derde pas van de Oorspronkelijke Danser.

Een onmogelijke draai van de wervelkolom, alsof de botten van het wezen vloeibaar werden. En Henny's ruggengraat volgde onmiddellijk, met een kracht die Hendrik bijna omver duwde. Het geluid van trekkende pezen vulde de ruimte. Het ritme pulseerde sneller. De scheur in de vloer begon te openen als een mond die hongerig wachtte.

En precies op dat moment, in die fractie van een seconde waarin het ritueel Henny volledig zou hebben opgeslokt, handelde Jan.

Hij greep Henny's hand. Niet voorzichtig. Niet biddend. Maar met dezelfde kracht waarmee je iemand van een afgrond zou rukken. En toen, zonder enige aarzeling, drukte hij zijn eigen lichaam tussen Henny en de vlakke straal van ritme die van de Oorspronkelijke Danser uitging.

Het ritme trok.

Het ritme koos.

En het ritme nam de verkeerde.

Jan werd omhoog getild.

Niet door een hand.

Niet door een wezen.

Maar door ritme zelf.

Zijn lichaam kromde zich direct in de tweede pas van de dans, een beweging die hem uitscheurde tot een pose die onmogelijk door menselijk botwerk gehouden kon worden. Zijn ribbenkast maakte een klank die leek op krijsend hout. Zijn schaduwlijn scheurde los van zijn voeten, trok zich omhoog in de lucht als een zwart, trillend lint.

Hendrik schreeuwde. Henny kon niet schreeuwen. Hij kon slechts zien.

Jan's schaduw splitste zich volledig af en bleef in de lucht hangen, flakkerend, draaiend, zoekend naar de derde cirkel.

Jan keek nog één keer naar Henny, zijn gezicht verwrongen in pijn maar ook in iets anders. Berusting. Begrip. Offer.

“Blijf... buiten... de cirkel,” bracht hij uit, zijn stem nauwelijks meer menselijk. “Maak... hem... niet... af...”

En toen brak het ritueel hem.

Zijn lichaam viel niet uiteen.
Het werd meegenomen.

In één ruk werd Jan omhoog getrokken door zijn eigen schaduw. Een dunne scheur van duisternis opende zich tegen het plafond, alsof de lucht zelf opzij werd geduwd.

En Jan verdween.

Niet met een schreeuw.
Niet met een val.

Maar met één laatste, verscheurende noot van de witte viool, die plotseling door het hele klooster klonk, alsof het instrument zijn offer erkende.

Het ritme stopte abrupt.
De vloer hield op met trillen.
De Oorspronkelijke Danser verstijfde.

En in de echo van Jan's verdwijning fluisterde de stem van het ritueel door de zaal heen, koud als kalksteen, diep als een graf:

“Eén danser weg. Eén danser over.”

17. de Derde Cirkel

De stilte na Jan's verdwijning was niet de stilte die volgt op dood en niet de stilte die volgt op angst, maar een stilte die zich vastzette in het merg van de ruimte, alsof het hele klooster plotseling niet langer een gebouw was maar een long die ophield te ademen. Het ritme dat door de vloeren had getrild was gestopt, maar de echo van die trillingen bleef rondzweven, alsof de muren het ritme niet wilden loslaten en het voor zichzelf wilden bewaren, als een herinnering die nooit vergeten mocht worden. Henny stond nog steeds op dezelfde plek, zijn hand half uitgestrekt naar de leegte waar Jan was verdwenen, en zijn ogen staarden naar de lucht die nog steeds pulste van de vormloze scheur die zich langzaam sloot. Het was alsof de wereld het offer van Jan had geaccepteerd en nu wachtte op de volgende fase van een ritueel dat al eeuwen geen voltooiing meer had gezien.

Hendrik stond naast hem, maar zijn aanwezigheid voelde fragiel, alsof hij elk moment kon breken onder het gewicht van wat hij had gezien. Zijn ademhaling ging onregelmatig, zijn ogen schoten heen en weer alsof hij probeerde te begrijpen wat hij zag in een logica die allang had opgehouden te bestaan. Hij wilde iets zeggen, maar geen van de woorden die hij in zijn leven gewend was te gebruiken kon hem helpen. Wat er net was gebeurd, lag buiten elke vorm van reden die een menselijk brein kon hanteren. Hij pakte Henny's arm, maar voelde meteen dat Henny's lichaam nog steeds niet volledig van hemzelf was. De spanning in de spieren, de lichte tremors onder de huid, de subtiële kanteling van Henny's hoofd wanneer hij naar de Oorspronkelijke Danser keek... alles wees erop dat het ritme nog steeds in hem zat, als een zieke echo die wachtte op het signaal om opnieuw te beginnen.

De Oorspronkelijke Danser stond nog steeds boven de steen, maar nu leek zijn houding anders. Niet langer die van een wezen dat uit de aarde omhoog wrong, maar die van een meester die wachtte op zijn leerling. Zijn botten bewogen langzaam, alsof hij het ritme opnieuw in zijn gewrichten voorbereid had, alsof hij de derde cirkel wilde openen zoals een priester een boek opent dat eeuwen verzegeld was gebleven. Zijn handen, nog steeds gehuld in die griezelig gave witte handschoenen,

strekten zich licht uit, alsof hij een denkbeeldige snaar wilde bespelen. Het licht van de ruimte leek zich te concentreren rond hem, alsof het ritueel zelf hem wilde verlichten op het toneel dat de wereld voor hem had gebouwd.

Henny voelde iets in zijn borst. Iets wat leek op trekken. Niet van buitenaf, maar van binnenuit. Alsof zijn hart niet meer in zijn eigen ritme klopte, maar in dat van de dans. Zijn longen bewogen in lange, gestage ademhalingen die hij niet aanstuurde. Zijn schouders trokken zich steeds verder naar achteren, alsof hij een onzichtbare lijn volgde die hem naar voren dwong. Hij voelde zich geen marionet. Hij voelde zich geen slachtoffer. Hij voelde zich deel van een beweging die ouder was dan hemzelf. Een beweging die hem herkende.

“Henny,” zei Hendrik, zijn stem nauwelijks herkenbaar, gebroken door wanhoop en angst. “Je moet vechten. Hoor je me? Je moet vechten. Je moet jezelf blijven.”

Maar Henny hoorde hem nog slechts als een echo. Een zwakke galm van een stem die niet meer in dezelfde wereld stond. In de verte klonk een geluid dat zijn aandacht volledig opslokte. Geen tone. Geen stem. Een adem. Een diepe, langgerekte adem die door het klooster trok als een windstroom die geen lucht verplaatste maar wil.

De Oorspronkelijke Danser zette zijn vierde pas.

De derde cirkel begon.

De grond onder hun voeten trilde opnieuw, niet zoals eerder met zachte pulseringen, maar met harde, onregelmatige schokken die voelden alsof het gebouw zich probeerde los te rukken van de aarde waarop het stond. De scheuren in de vloer breidden zich uit, de mozaïekstenen verschoven en begonnen zich te rangschikken in patronen die niet door mensenhanden waren gelegd. Een cirkel vormde zich rondom hen, scherp, nauwkeurig, akelig geometrisch, alsof het ritueel de vloer gebruikte om zijn grenzen te markeren.

Henny voelde zijn benen bewegen. Niet door zijn wil. Door het ritme. Zijn knieën draaiden in dezelfde hoek die de Oorspronkelijke Danser vormde. Zijn voeten schoven naar voren in een traject dat perfect was uitgelijnd met de cirkel die zich onder hem vormde. Hendrik greep hem opnieuw, maar dit keer duwde het ritme Hendrik weg alsof hij slechts een verstoring was in een beweging die volmaakt moest blijven. Hendrik werd achteruit gegooid en kwam hard tegen een muur terecht. Hij hapte naar adem, maar dwong zichzelf terug op zijn voeten.

“Henny!” riep hij. “Je bent er nog. Ik weet dat je er nog bent. Je moet breken, zoals Jan zei. Je moet breken!”

Maar Henny brak niet.

Hij werd gevormd.

Zijn armen strekten zich uit. Zijn rug boog in een lijn die onmogelijk voelde. Zijn vingers kromden zich in een houding die precies overeenkwam met de zesde pas van de derde cirkel. De lucht om hem heen werd ij, alsof elk element in de kamer zich richtte op één punt: hem.

Toen klonk het.

Een viooltoon.

Maar deze toon was anders.

Niet de witte viooltoon die uit het niets ontstond. Niet de ijle echo van het ritueel.

Dit was een toon die werd gespeeld naast hem.

Uit het niets ontstonden twee witte handschoenen, zwevend in de lucht, de vingers spreidend alsof zij de onzichtbare hals van de witte viool vasthielden. De strijkstok bewoog moeiteloos over snaren die er niet waren en bracht een toon voort die het klooster verwarmde en

bevroor tegelijk. Zodra de toon aansloeg, zag Henny hoe zijn eigen schaduw zich verhief. Niet langzaam. Niet schokkend.

Maar onmiddellijk.

Zijn schaduw stond rechtop naast hem.

En het bewoog.

Niet in zijn ritme.

Maar in dat van de Oorspronkelijke Danser.

Hendrik zag het gebeuren en zijn stem brak. “Henny... je schaduw... het wordt jouw vervanger. Het ritueel kiest je.”

Henny voelde een dunne scheur tussen zijn voeten en zijn schaduw. Hij voelde hoe een deel van hem werd losgetrokken, alsof zijn ziel door een dunne laag papier werd geschraapt. Zijn ogen traanden zonder dat hij wilde huilen. De viool speelde sneller, de Oorspronkelijke Danser zette zijn vijfde pas.

De cirkel begon zich te sluiten.

En toen gebeurde het onmogelijke.

Henny voelde zijn arm breken.

Niet door geweld.

Niet door iets dat hem sloeg.

Maar omdat de beweging die zijn lichaam werd gedwongen te maken de gewrichten simpelweg niet konden dragen.

Een scherpe, explosieve pijn schoot door zijn schouder, zijn elleboog trok in een hoek die geen mens kon overleven zonder bloed en dood. Maar hij bleef staan. Het ritueel hield hem recht. Het ritueel gaf hem een structuur die sterker was dan zijn botten.

Hendrik schreeuwde zijn naam, maar zijn stem bereikte hem niet meer.
Henny zag alleen nog de Oorspronkelijke Danser. De vormen. De patronen. De cirkel die zijn ziel opeiste. Zijn schaduw raakte los. Een dunne breuklijn trok zich door de lucht.

“De dans... is bijna voltooid,” fluisterde de stem van het ritueel.

Henny voelde zijn hart trillen.
Zijn schaduw begon in de cirkel te stappen.
Zijn ziel werd gesplitst.

Net op het moment dat zijn schaduw volledig van hem losliet en de cirkel binnentrad, klonk een oorverdovende scheur door het hele klooster. De grond brak open. De lucht werd zwart. Iets onvoorstelbaar groots rees op onder de steen.

Niet een danser.
Niet een geest.
Niet een ritueel.

Maar de kern van de Dans zelf.

En het kwam voor hem.

18. na de Laatste Noot

De scheur in de vloer die zich in hoofdstuk zeventien had geopend bleef nog een lange seconde hangen in een staat die geen deel leek uit te maken van de fysieke wereld. De lucht was zwart geworden, maar niet de kleur zwart die ontstaat door gebrek aan licht. Het was een zwart dat leek te bestaan uit lagen, alsof er onder elke duisternis nog een diepere duisternis verborgen lag, als een afgrond die zichzelf bleef uitvouwen. De breuk waarin Henny's schaduw bijna was verdwenen werd niet groter, maar ook niet kleiner, alsof de wereld moest beslissen of dit moment het einde van alles zou betekenen of slechts een schaduw zou zijn die zou oplossen in het niets.

En toen, zonder waarschuwing, klapte de scheur dicht.

Niet met geweld.

Niet met een explosie.

Maar met een zachte, bijna verzoenende fluistering.

De vloer verschoof langzaam terug op zijn plaats, alsof er nooit een opening had bestaan, en de lucht die in het klooster hing werd plotseling een fractie lichter, alsof het gewicht van een onzichtbare hand werd weggetrokken. De trillingen in de muren stierven weg. Het ritme dat het gebouw had gevuld als een hartslag kwam tot rust, alsof het eindelijk had gekregen waar het eeuwenlang op had gewacht, of misschien juist omdat het beseftte dat het niets meer had om voor te bewegen.

Henny stond nog steeds op dezelfde plek. Zijn lichaam hing als aan draden die abrupt waren doorgesneden. Zijn armen trilden zacht, alsof zijn spieren niet wisten of zij moesten vechten of zich moesten overgeven. Zijn adem kwam langzaam terug, maar elke inademing voelde alsof hij lucht inhield die niet van hemzelf was. Hij keek naar de plek waar de Oorspronkelijke Danser had gestaan, maar er was niets meer. Geen botten. Geen handschoenen. Geen ritme. Alleen de vloer, opnieuw geheel, als een toneel na een voorstelling waarvan alle rekwisieten waren opgeruimd.

Zijn schaduw stond weer onder hem.

Dat beseftte hij pas toen hij zijn voet optilde en de schaduw precies meekwam in dezelfde vloeiende beweging. Geen vertraging. Geen breuk. Geen afwijking. De verbinding was intact. Alsof het ritueel hem had getest en daarna had laten gaan. Of alsof het iets anders had gekozen om mee te nemen.

Hendrik kwam langzaam naar hem toe, zijn adem zwaar, zijn gezicht grauw van angst en uitputting. Hij zette een hand op Henny's rug, niet zeker of hij hem werkelijk durfde aan te raken. "Ben je... jij?" vroeg hij zacht.

Henny knikte langzaam. "Ik... denk het."

Hij hoorde de aarzeling in zijn eigen stem. Hij voelde het ook. Alsof een klein deel van hem ontbrak, maar niet genoeg om hem te breken. Niet genoeg om hem te veranderen in iets dat geen mens meer was. Hij voelde slechts het gewicht van herinnering, niet de last van bezit.

Het ritueel had hem niet genomen.

Het had hem bekeken.

Het had hem laten gaan.

Omdat Jan had gekozen.

Henny draaide zich langzaam om naar de plek waar Jan had gestaan. Er was niets. Geen spoor van hem. Geen schaduw. Geen echo. Geen rook. Het enige wat daarvan overbleef was een leegte die zo scherp voelbaar was dat het bijna een fysieke pijn vormde. Het offer had gewerkt. Jan had de derde cirkel genomen voordat Henny erin kon stappen. Zijn schaduw was opgenomen. Zijn lichaam was verdwenen. En de dans had zijn deel gehad.

Henny voelde de tranen pas toen ze al langs zijn wangen liepen. Niet uit verdriet alleen. Maar uit opluchting. En schuld. En dankbaarheid.

Hendrik keek naar hem, zijn eigen ogen vochtig ondanks zijn pogingen om sterk te blijven. “Hij heeft je gered,” fluisterde hij.

Henny knikte. “Hij heeft het altijd geweten.”

Een lange stilte viel tussen hen in, een stilte die niet zwaar was, maar dun. Een stilte die ruimte gaf. De eerste stilte die niet gevuld was met ritme, maar met rust. De eerste stilte sinds zij het klooster waren binnengekomen die voelde alsof zij werkelijk alleen waren, niet bekeken door iets wat zich in de muren verschool.

Ze liepen langzaam naar de uitgang van de binnenzaal, hun stappen zwaar, maar vrij van dwang. De lucht in de gangen voelde warmer. Zachter. Niet langer geladen met trillingen die hun gehoor binnendrongen. De stenen gaven geen ademhaling meer. De schaduwen bleven op hun plek.

Toen zij de trap bereikten die naar de buitenlucht leidde, bleef Henny één keer stilstaan. Hij keek om. Niet omdat hij iets verwachtte te zien. Maar omdat hij wilde begrijpen dat het werkelijk voorbij was. En voor het eerst zag hij het klooster niet als een dreiging, maar als een plek waar pijn eeuwenlang had vastgezeten. Een plek die eindelijk leek te slapen.

Buiten was de lucht stil.

Geen wind.

Geen echo.

Geen ritme.

Hendrik ademde diep in en tilde zijn gezicht naar de koude nacht. “Wat nu?”

Henny keek omhoog naar de sterrenloze hemel, alsof hij een antwoord verwachtte van iets groters dan hijzelf. Hij dacht aan Jan. Aan de dans. Aan de steen. Aan de handen die uit de aarde waren gerezen. Aan de witte viool die had gespeeld zonder lichaam. En hij voelde een vreemde rust.

“We leven,” zei hij zacht. “En we onthouden.”

Ze liepen verder over het binnenplein. Hun voetstappen klonken normaal. Menselijk. Sterfelijk.

Toen zij door de poort gingen, hoorde Henny nog één laatste geluid. Heel zacht. Heel ver weg.

Een viool.
Maar dit keer een enkele, warme noot.
Geen ijs.
Geen dreiging.
Slechts een groet.

Henny glimlachte, klein maar echt.

“Dag, Jan,” fluisterde hij.

En daarna was het stil.

Epiloog

De weken die volgden waren vreemd stil, alsof het leven zelf nodig had om opnieuw te wennen aan een wereld waarin geen ritme meer onder de grond pulste. Henny merkte dat de dagen langer leken, niet omdat de zon later onderging, maar omdat de druk op zijn gedachten was verdwenen. De schaduw die hem ooit had achtervolgd, die in het schemerlicht vertraagd achterbleef en zijn bewegingen nadeed met onnatuurlijke precisie, bewoog nu weer zoals elke gewone schaduw dat deed. Toch keek hij er soms naar, even, vluchtig, alsof hij bevestiging zocht dat de verbinding werkelijk was hersteld.

Hij verbleef voorlopig in een klein huis aan de rand van het dorp dat het klooster al generaties lang liever niet benoemde. Het huis was niets bijzonders, maar het was oud genoeg om te kraken en warm genoeg om vertrouwen te wekken. Hendrik kwam regelmatig langs, niet in zijn rol als inspecteur, maar als iemand die eveneens had gezien hoe dicht zij bij iets onmenselijks waren geweest. Hun gesprekken gingen zelden over het ritueel, alsof beiden hadden besloten dat woorden tekortschoten om te beschrijven wat zij hadden meegemaakt. Maar soms, in stiltes, in blikken die te lang bleven hangen, zat een gedeeld besef dat het nooit helemaal vergeten zou worden.

Op een middag waarop de regen zacht tegen de ramen tikte, vond Henny zichzelf voor het eerst sinds het einde van het ritueel terug bij zijn werktafel. De partituur lag er niet meer. Die was verdwenen. Niet gestolen. Niet vernietigd. Verdwenen zoals oude lucht verdwijnt wanneer een raam wordt geopend. Toch had hij een leeg vel papier voor zich gelegd, alsof hij instinctief wist dat hij iets moest opschrijven. Niet om door te geven. Niet om ooit te laten spelen. Maar om te bewaren dat er iets had bestaan dat door beweging, bot en schaduw de grenzen van de realiteit had aangetast.

Hij schreef geen noten. Geen lijnen. Alleen woorden. En zelfs die bleven spaarzaam, alsof de taal zelf aanvoelde dat de dans beter rustte in stilte dan in letters.

Die nacht droomde hij van Jan.

Niet van zijn offer.

Niet van zijn pijn.

Maar van hem als mens.

Jan stond aan de rand van het binnenplein van het klooster, eenvoudig en rustig, zonder schaduwen die hem opslokten of botten die hem vervormden. Hij stond er alsof hij wachtte op iemand die nog niet durfde dichterbij te komen. De regen in de droom viel langzaam, alsof de tijd in tweeën was gespleten. Jan glimlachte, klein maar helder, zoals iemand glimlacht die vrede heeft gevonden in een wereld die hij niet heeft mogen afmaken.

Henny probeerde naar hem toe te lopen, maar Jan schudde zijn hoofd.

Niet ontkennend.

Niet afwijzend.

Maar afscheidnemend.

Toen wees hij naar Henny's borst, precies in het midden, alsof hij wilde zeggen dat de last nu was gedeeld en dat de herinnering voldoende was.

Toen Henny wakker werd, was de regen gestopt. Het huis was stil, het soort stilte dat vriendelijk was. Hij stond op, liep naar buiten en ademde de frisse lucht in, die rook naar aarde en nat gras. De wereld voelde gewoon. Bijna belachelijk gewoon.

Totdat hij de laatste stap van de stoep af zette.

Een zachte wind streek langs hem heen.

Geen stem.

Geen muziek.

Slechts een ademtocht, als een laatste groet die niet van buiten kwam maar van binnen. Een herinnering die zich voorzichtig uit de diepte verhief en zich meteen weer terugtrok, zoals een schaduw die even

langer blijft staan aan het einde van de dag voordat hij oplost in het
vallen van de nacht.

En toen voelde hij het onvermijdelijke besef.

De dans was niet verdwenen.
Hij was slechts gesloten.
En wat gesloten is, blijft bestaan.

Maar niet als dreiging.
Niet als vloek.
Als herinnering.

Henny keek naar de horizon, die zich opende als een nieuwe bladzijde,
en hij glimlachte. Een glimlach die iets droeg van dankbaarheid, verlies
en hoop. Een glimlach die zei dat hij verder zou gaan.

Niet als danser.
Niet als ritueel.
Maar als mens.

En achter hem, in de verte, klonk een enkele zachte vioolnoot.

Warm.
Beschermend.
En afscheid nemend.

Einde.

© Copyright 2022 door Ryde Productions – Alle rechten voorbehouden.

Het is niet toegestaan om enig deel van dit document te reproduceren, te dupliceren of door te geven, noch in elektronische vorm, noch in gedrukte vorm. Het opnemen van deze publicatie is streng verboden.

de Witte Viool

Wanneer forensisch muziekhistoricus **Henny Vrentine** een reeks middeleeuwse documenten onderzoekt, ontdekt hij een fragment van een verboden choreografie: de Danza dell'Ombra, een ritueel dat volgens legendes de grens tussen leven en dood kon openen. Wat begint als een academische fascinatie, verandert in een nachtmerrie wanneer een collega dood wordt gevonden in een onnatuurlijke houding die exact overeenkomt met een pas uit de verloren dans.

In een eeuwenoud klooster, waar gangen fluisteren en schaduwen zich losmaken van hun bron, raakt Henny verweekeld in een strijd tegen een ritme dat niemand kan horen maar dat iedereen kan breken. Samen met inspecteur **Hendrik**, en de getormenteerde overlever **Jan**, komt hij steeds dichter bij de waarheid: een geheim dat begraven ligt onder een massieve steen, een ritueel dat nooit voltooid had mogen worden, en een danser die nooit had mogen ontwaken.

Wanneer de **Oorspronkelijke Danser** uit zijn graf opstijgt, wordt Henny's eigen lichaam deel van een dodelijke choreografie. Zijn schaduw begint te leven. Zijn wil vervaagt. En de witte viool speelt steeds luider.

Kan een mens ontsnappen aan een ritueel dat zijn ziel al heeft gekozen?

Prachtig donker, beklemmend en onontkoombaar: *De Witte Viool* is een duistere thriller die de adem beneemt en tot de laatste bladzijde in een ijzige greep houdt.